

Κάλεσμα

Πρόταση Ι

Τίποτα δε λείπει από το θρίαμβο του πολιτισμού.

Ούτε ο πολιτικός τρόμος ούτε η συναισθηματική μιζέρια

Ούτε η οικουμενική στείροτητα.

Η έρημος δεν μπορεί να εξαπλωθεί περισσότερο: είναι παντού.

Αλλά μπορεί να γίνει ακόμη πιο βαθιά.

Μπροστά στο προφανές της καταστροφής, υπάρχουν εκείνοι που αγανακτούν και εκείνοι που παρατηρούν, εκείνοι που καταγγέλλουν και εκείνοι που οργανώνονται.

Είμαστε μεταξύ αυτών που οργανώνονται.

Σχόλιο

ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΚΑΛΕΣΜΑ. Αυτό σημαίνει ότι απευθύνεται σ' αυτούς που μπορούν να το αφουγκραστούν. Το ζήτημα δεν είναι να αποδείξουμε, να επιχειρηματολογήσουμε, να πείσουμε. Πάμε κατ' ευθείαν στο *αυτονόητο*.

Καταρχήν, το αυτονόητο δεν είναι ζήτημα λογικής ή συλλογισμού.

Άπτεται του αισθητού, των *κόσμων*.

Κάθε κόσμος έχει τα αυτονόητά του.

Το αυτονόητο είναι αυτό που μοιράζεται από κοινού ή αυτό που μας διαχωρίζει.

Είναι αυτό που ξανακάνει δυνατή την επικοινωνία. Επικοινωνία η οποία δεν είναι πια προϋπόθεση, αλλά πρόκειται να χτιστεί.

Και αυτό το δίκτυο των *αυτονόητων* που μας συγκροτεί, έχουμε διδαχθεί τόσο καλά να το αμφισβητούμε, να το αποφεύγουμε, να το αποσιωπούμε, να το κρατάμε για τον εαυτό μας. Έχουμε διδαχθεί τόσο καλά, που δεν μπορούμε να βρούμε τις λέξεις, όταν θέλουμε να ουρλιάξουμε.

Όσον αφορά την κυρίαρχη τάξη, όλοι ξέρουν περί τίνος πρόκειται: Η Αυτοκρατορία βγάζει μάτι.

Ένα κοινωνικό καθεστώς που πεθαίνει δεν έχει άλλη δικαιολογία για την αυταρχική του φύση παρά μόνο την παράλογη αποφασιστικότητά του - τη γεροντική

του αποφασιστικότητας - να παραταθεί·

η αστυνομία, παγκόσμια ή εθνική, έχει λάβει το ελεύθερο να ρυθμίζει τους λογαριασμούς της με αυτούς που λοξοδρομούν·

ότι ο πολιτισμός, πληγωμένος κατάκαρδα, δε συναντά πλέον τίποτα άλλο παρά τα δικά του όρια σε αυτόν τον ατελείωτο πόλεμο που έχει ξεκινήσει·

ότι αυτή η φυγή προς τα εμπρός, ήδη σχεδόν εκατονταετής, δεν παράγει τίποτα άλλο από μια σειρά ολοένα και πιο συχνών καταστροφών·

ότι η ανθρώπινη μάζα συμβιβάζεται με αυτήν την τάξη πραγμάτων μέσω ψεύδους, κυνισμού, αποκτήνωσης ή θεραπείας·

- κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι τα αγνοεί.

Και το άθλημα που συνίσταται στην ατελείωτη περιγραφή της παρούσας καταστροφής, με ποικίλους βαθμούς ευγένειας, είναι απλώς ένας ακόμη τρόπος να πεις: «έτσι είναι»· το βραβείο της αχρειότητας πηγαίνει στους δημοσιογράφους, σε όλους αυτούς που προσποιούνται ότι ξαναανακαλύπτουν κάθε πρωί τη δυστυχία και τη διαφθορά που είχαν διαπιστώσει την προηγούμενη μέρα.

Αλλά αυτό που κάνει πιο πολύ εντύπωση, για την ώρα, δεν είναι οι αλαζονείες της αυτοκρατορίας αλλά κυρίως η αδυναμία της αντεπίθεσης. Σαν μια κολοσσιαία παράλυση. Μια μαζική παράλυση, που μερικές φορές λέει - όταν μπορεί ακόμη να μιλάει - ότι δεν υπάρχει

τίποτα να κάνεις, ενώ που και που ομολογεί - όταν εξωθείται στα άκρα - ότι «υπάρχουν τόσα να κάνεις». Πράγμα που είναι το ίδιο.

Έπειτα, στο περιθώριο αυτής της παράλυσης, υπάρχει το «πρέπει οπωσδήποτε να γίνει κάτι, οτιδήποτε» των ακτιβιστών.

Στο Σιάτλ, στη Πράγα, στη Γένοβα, στη πάλη ενάντια στους ΓΤΟ ή το κίνημα των ανέργων, έχουμε λάβει μέρος, έχουμε διαλέξει πλευρά στους αγώνες των τελευταίων αυτών ετών· και σίγουρα όχι στο πλευρό της ΑΓΤΑC ή των *Tute Bianche*.

Το φολκλόρ της διαμαρτυρίας δε μας διασκεδάζει πλέον.

Την τελευταία δεκαετία, έχουμε δει ανώριμα ακόμη στόματα λυκειόπαιδων να αναμασούν το βαρετό Μαρξιστικό-Λενινιστικό μονόλογο.

Έχουμε δει, επίσης, τον πιο καθαρό αναρχισμό να αρνείται ό,τι δε μπορεί να κατανοήσει.

Έχουμε δει τις πιο πληκτικές οικονομικές αναλύσεις - αυτές των φίλων της *Le Monde Diplomatique* - να γίνονται μια νέα δημοφιλής θρησκεία. Και το *Νεγκρισμό* να επιβάλλεται ως η μόνη εναλλακτική λύση στο διανοητικό ξεστράτισμα της παγκόσμιας αριστεράς.

Η αριστερίστικη μαχητικότητα προσπαθεί παντού να αναστήσει τις καταρρέουσες ερμηνείες της, τα καταθλιπτικά της δίκτυα, μέχρι να εξαντληθεί.

Δε χρειάστηκαν περισσότερο από τρία χρόνια στους

μπάτσους, τα συνδικάτα και τις λοιπές ανεπίσημες γραφειοκρατίες για να διαλύσουν το βραχύβιο «κίνημα ενάντια στην παγκοσμιοποίηση». Να το ελέγξουν. Να το διαιρέσουν σε ξεχωριστά «αγωνιστικά πεδία», το καθένα τόσο κερδοφόρο όσο και στείρο.

Αυτή τη στιγμή, από το Νταβός μέχρι το Πόρτο Αλέγκρε, από το MEDEF μέχρι τη CNT, ο καπιταλισμός και ο αντι-καπιταλισμός περιγράφουν τον ίδιο απόντα ορίζοντα. Την ίδια κολοβή προοπτική της *διαχείρισης της καταστροφής*.

Αυτό που τελικά αντιτίθεται σ' αυτήν την κυρίαρχη απελπισία είναι απλά μια άλλη απελπισία, που δεν έχει αναπτυχθεί ακόμη.

Παντού υπάρχει η ίδια ηλίθια ιδέα της ευτυχίας. Τα ίδια παραλυμένα απ' τον φόβο παιχνίδια εξουσίας. Η ίδια αφοπλιστική επιφανειακότητα. Ο ίδιος συναισθηματικός αναλφαβητισμός. Η ίδια έρημος.

Λέμε ότι αυτή η εποχή είναι μία έρημος η οποία ακατάπαυστα βαθαίνει. Αυτό, προφανώς δεν το λέμε ποιητική αδεία. Είναι κάτι προφανές που εμπεριέχει πολλά άλλα. Κυρίως, τη ρήξη με όλους όσους διαμαρτύρονται, όλους όσους καταγγέλλουν και όλους όσους συγκαλύπτουν βιαστικά την καταστροφή.

Όποιος καταγγέλλει απενοχοποιεί τον εαυτό του.

Τα πάντα δείχνουν ότι οι αριστεριστές συσσωρεύουν λόγους για να ξεσηκωθούν με τον ίδιο τρόπο που ένας

μάνατζερ συσσωρεύει μέσα για να κυριαρχήσει. Δηλαδή, *με την ίδια απόλαυση.*

Η έρημος είναι η σταδιακή μείωση του πληθυσμού των κόσμων - η συνήθεια που έχουμε υιοθετήσει να ζούμε σαν να μην ήμαστε από αυτόν τον κόσμο. Η έρημος είναι παρούσα στη συνεχή, μαζική και προγραμματισμένη προλεταριοποίηση των πληθυσμών, ακριβώς όπως είναι παρούσα στα υποβαθμισμένα προάστια της Καλιφόρνια, όπου η δυστυχία έγκειται ακριβώς στο γεγονός ότι κανείς δε *δείχνει* να την αισθάνεται.

Το γεγονός ότι η έρημος της εποχής μας δε γίνεται αντιληπτή, απλά την ενδυναμώνει.

Κάποιοι έχουν προσπαθήσει να ορίσουν την έρημο όχι σαν πράξη ενός εξωτερικού παράγοντα που πρέπει να πολεμηθεί αλλά σαν σύνολο σχέσεων. Μίλησαν για θέαμα, βιοεξουσία, αυτοκρατορία. Αλλά και αυτά, προστέθηκαν στην τρέχουσα σύγχυση.

Το θέαμα δεν είναι μία εύχρηστη επιτομή για το σύστημα των ΜΜΕ. Κρύβεται περισσότερο στη σκληρότητα με την οποία το κάθε τι μας στέλνει ακατάπαυστα στην ίδια μας την *εικόνα*.

Η βιοεξουσία δεν είναι ένα συνώνυμο της κοινωνικής ασφάλειας, του κράτους πρόνοιας ή της φαρμακευτικής βιομηχανίας, αλλά έγκειται εξίσου ευχάριστα στη φροντίδα που δίνουμε στο όμορφο μας σώμα, σε μία συγκεκριμένη *φυσική* αποξένωση από τον

εαυτό μας όπως και από τους άλλους.

Η αυτοκρατορία δεν είναι κάποιο είδος υπεργίγνης οντότητας, μια πλανητική συνωμοσία κυβερνήσεων, οικονομικών δικτύων, τεχνοκρατών και πολυεθνικών.

Η Αυτοκρατορία είναι παντού όπου *τίποτα δε συμβαίνει*. Παντού όπου *τα πράγματα λειτουργούν*. Οπουδήποτε βασιλεύει η *κανονική κατάσταση*.

Δυνάμει του ότι βλέπουμε τον εχθρό σαν ένα αντικείμενο που βρίσκεται απέναντί μας - αντί να τον *αντιλαμβανόμαστε* ως μία σχέση που *επιδρά πάνω μας* - αυτοπεριοριζόμαστε στον αγώνα ενάντια στον εγκλεισμό μας. Αναπαράγουμε, υπό το πρόσχημα μιας «εναλλακτικής λύσης», το χειρότερο είδος των κυρίαρχων σχέσεων. Αρχίζουμε να πουλάμε σαν εμπόρευμα τον αγώνα ενάντια στο εμπόρευμα. Από εδώ γεννιούνται οι εξουσίες του αντιεξουσιαστικού αγώνα, ο φεμινισμός με τα μεγάλα αρχίδια και τα αντιφασιστικά λιντσαρίσματα.

Κάθε στιγμή συμμετέχουμε σε μια κατάσταση. Σε μια κατάσταση δεν υπάρχουν αντικείμενα και υποκείμενα - Εγώ και οι Άλλοι, οι επιθυμίες μου και η πραγματικότητα - μόνο ένα σύνολο σχέσεων, ένα σύνολο ροών που την διαπερνούν.

Υπάρχει ένα γενικό πλαίσιο - καπιταλισμός, πολιτισμός, αυτοκρατορία, πείτε το όπως θέλετε - που όχι μόνο σκοπεύει να ελέγξει κάθε κατάσταση αλλά, ακόμη χειρότερα, προσπαθεί να εξασφαλίσει την όλο και πιο συχνή *απουσία κατάστασης*. Οι δρόμοι και τα

σπίτια, η γλώσσα και οι ευαισθησίες, ο παγκόσμιος ρυθμός που θέτει το βηματισμό όλων, έχει ρυθμιστεί για αυτό και μόνο το σκοπό. Παντού οι κόσμοι έχουν διαμορφωθεί έτσι ώστε να μπορούν να γλιστρούν παράλληλα ή να αλληλοαγνοούνται. Η «κανονική κατάσταση» είναι αυτή η απουσία κατάστασης.

Το να οργανώνεσαι σημαίνει: να ξεκινήσεις από την κατάσταση και όχι να την βγάλεις από το μυαλό σου. Να διαλέγεις πλευρά μέσα σ' αυτήν. Υφαίνοντας την απαραίτητη υλική, συναισθηματική και πολιτική αλληλεγγύη. Αυτό είναι που κάνει κάθε απεργία σε οποιοδήποτε γραφείο, σε οποιοδήποτε εργοστάσιο. Αυτό είναι που κάνει κάθε συμμορία. Οποιοδήποτε αντάρτικο, οποιοδήποτε επαναστατικό ή αντεπαναστατικό κόμμα.

Το να οργανώνεσαι σημαίνει: να δίνεις νόημα στην κατάσταση. Να την κάνεις αληθινή, αντιληπτή.

Η πραγματικότητα δεν είναι καπιταλιστική.

Η θέση στους κόλπους αυτής της κατάστασης καθορίζει την ανάγκη να συμμαχήσουμε και γι' αυτό εγκαθιστούμε κάποιους διαύλους επικοινωνίας, κάποια ευρύτερα δίκτυα. Αυτοί οι νέοι σύνδεσμοι με τη σειρά τους αναδιαμορφώνουν την κατάσταση.

Ονομάζουμε «παγκόσμιο εμφύλιο πόλεμο» την κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε. Επειδή δεν υπάρχει τίποτα πια που να μπορεί να περιορίσει την αντιπαράθεση ανάμεσα στις αντίπαλες δυνάμεις. Ούτε καν το δίκαιο, που μπαίνει στο παιχνίδι ως μία ακόμη

μορφή της γενικευμένης αντιπαράθεσης.

Το «Εμείς» που εκφράζεται εδώ δεν είναι ένα περιορισμένο, απομονωμένο Εμείς, το Εμείς μιας ομάδας. Είναι το Εμείς *μιας θέσης*. Στην εποχή μας αυτή η θέση επιβεβαιώνεται ως ένας διπλός απεγκλωβισμός: απεγκλωβισμός πρώτα από τη διαδικασία της καπιταλιστικής κρατικής ρύθμισης, και έπειτα απεγκλωβισμός από τη στείρωση που συνεπάγεται η μερική *εναντίωση* στην αυτοκρατορία, εξωκοινοβουλευτική ή όχι· απεγκλωβισμός, δηλαδή, από την αριστερά. Εδώ ο «απεγκλωβισμός» σημαίνει περισσότερο μια διάθεση για μορφές επικοινωνίας τόσο έντονες που αρπάζουν από τον εχθρό τις περισσότερες των δυνάμεων του, παρά μια πρακτική άρνηση επικοινωνίας.

Με δυο λόγια, αυτή η θέση αναφέρεται στη δύναμη επιδρομής των Μαύρων Πανθήρων και στις κολλεκτιβίστικες καντίνες των Γερμανών *Αυτόνομων*, στα δεντρόσπιτα και στην τέχνη του σαμποτάζ των Βρετανών νεο-λουδιτών, στην προσεκτική επιλογή των λέξεων από τις ριζοσπάστριες φεμινίστριες, στις μαζικές αυτο-μειώσεις των Ιταλών αυτόνομων και στην οπλισμένη χαρά του κινήματος της 2^{ας} Ιουνίου.

Από εδώ και πέρα, για μας, κάθε φιλία είναι πολιτική.

Πρόταση II

Η χωρίς όρια αύξηση του ελέγχου είναι μια απελπισμένη απάντηση στην προβλεπόμενη αποσύνθεση του συστήματος. Τίποτα απ' αυτά που εκφράζονται στις γνωστές εκδοχές των πολιτικών ταυτοτήτων δεν είναι ικανό να οδηγήσει πέρα από τη σφαίρα της καταστροφής.

Συνεπώς, ξεκινάμε αποσυρόμενοι από αυτές. Δε διεκδικούμε τίποτα, δε ζητάμε τίποτα. Συγκροτούμαστε ως μία *δύναμη*, ως μία *υλική* δύναμη, ως μία *αυτόνομη* υλική δύναμη στους κόλπους του παγκόσμιου εμφυλίου πολέμου. Αυτό το κάλεσμα θέτει τους όρους.

Σχόλιο

ΕΔΩ, ΕΝΑ ΝΕΟ ΟΠΛΟ διασκορπισμού του πλήθους, ένα είδος χειροβομβίδας θρυμματισμού φτιαγμένης από ξύλο, δοκιμάζεται σε πραγματικά πεδία ελέγχου. Εκεί - στο Όρεγκον - οι διαδηλωτές που διακόπτουν την κυκλοφορία έρχονται αντιμέτωποι με ποινές φυλάκισης 25 χρόνων. Όσον αφορά την καταστολή στις πόλεις, ο ισραηλινός στρατός τείνει να γίνει ο πιο σημαντικός σύμβουλος. Ειδικοί από όλο τον κόσμο τρέχουν να θαυμάσουν τα τελευταία, τα πιο επικίνδυνα και πιο διακριτικά ευρήματα της αντι-ανατρεπτικής τεχνολογίας. Η τέχνη του τραυματισμού - να χτυπάς έναν για να τρομάξεις εκατό - έχει φτάσει σε ανείπωτα επίπεδα. Κι έπειτα, υπάρχει πάντα η «τρομοκρατία». Δηλαδή, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή: «κάθε αδίκημα που διαπράττεται σκόπιμα από ένα άτομο ή μία ομάδα εναντίον μίας ή περισσότερων χωρών, των εγκαταστάσεών τους ή των πληθυσμών τους και σκοπεύει στο να τους τρομοκρατήσει και να υπονομεύσει σοβαρά ή να καταστρέψει τις πολιτικές, οικονομικές ή κοινωνικές δομές μίας χώρας.» Στις Ηνωμένες Πολιτείες υπάρχουν περισσότεροι φυλακισμένοι παρά αγρότες.

Στα πλαίσια της επαναδιάρθρωσης και σταδιακής ανακατάληψής του, ο δημόσιος χώρος καλύπτεται από

κάμερες. Όχι μόνο κάθε επιτήρηση φαντάζει σήμερα δυνατή, αλλά κυρίως φαίνεται πως έχει γίνει και αποδεκτή. Κάθε είδους λίστες «υπόπτων» κυκλοφορούν από υπουργείο σε υπουργείο και μόλις και μετά βίας μπορούμε να μαντέψουμε τις πιθανές χρήσεις τους. Ο δημόσιος χώρος που κάποτε διέσχιζαν οι περιπατητές είναι τώρα στρατιωτικά σημασμένος και αποκλεισμένος, και οι δεσμοί της κουβέντας και του κουτσομπολιού μετατράπηκαν σε πικρόχολες διαδόσεις, περιεχόμενο της νέας βίας της νομιμότητας. Ένας πρώην διευθυντής της CIA, ένας από αυτούς τους ανθρώπους που, στην απέναντι όχθη, μάλλον οργανώνονται παρά αγανακτούν, γράφει στη Le Monde: «Πιο πολύ από έναν πόλεμο ενάντια στην τρομοκρατία, αυτό που διακυβεύεται είναι η επέκταση της δημοκρατίας στα κομμάτια του (Αραβικού και Μουσουλμανικού κόσμου) που απειλούν το φιλελεύθερο πολιτισμό, για την δημιουργία και την υπεράσπιση του οποίου έχουμε δουλέψει καθ' όλη τη διάρκεια του 20ου αιώνα, κατά τη διάρκεια του Πρώτου και στη συνέχεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και του Ψυχρού Πολέμου - ή Τρίτου Παγκοσμίου Πολέμου - που ακολούθησε».

Τίποτα απ' αυτά δε μας σοκάρει· τίποτα δε μας πιάνει εξ απορόπτου, ούτε αλλάζει ριζικά την αίσθησή μας απέναντι στη ζωή. Γεννηθήκαμε μέσα στην καταστροφή και έχουμε συνάψει μαζί της μία

παράξενη και ήσυχη σχέση ρουτίνας.

Σχεδόν μία οικειότητα. Όσο μπορούμε να θυμηθούμε, δεν έχουμε λάβει άλλα νέα πέρα από αυτά του παγκόσμιου εμφυλίου πολέμου.

Έχουμε ανατραφεί σαν επιζώντες, σαν *μηχανές επιβίωσης*. Μεγαλώσαμε με την ιδέα ότι η ζωή συνίσταται στο να περπατάς, να περπατάς μέχρι να καταρρεύσεις ανάμεσα σε άλλα σώματα που περπατούν πανομοιότυπα, τρικλίζουν και με τη σειρά τους καταρρέουν, μέσα στην αδιαφορία. Σε τελική ανάλυση, η μόνη καινοτομία της εποχής μας είναι ότι αυτό δε μπορεί να κρυφτεί πια, ότι κατά μία έννοια *ο καθένας το γνωρίζει*. Εξ' ου και οι τελευταίες σκληρύνσεις του συστήματος: το μέσα του είναι απογυμνωμένο, δε θα ωφελούσε σε τίποτα να κάνουμε πως δεν το βλέπουμε.

Πολλοί εκπλήσσονται που καμία φράξια της αριστεράς ή της άκρας αριστεράς, καμία από τις γνωστές πολιτικές δυνάμεις δεν είναι ικανή να εναντιωθεί σε αυτή την τάξη πραγμάτων. «Αλλά, παρ' όλ' αυτά, ζούμε σε δημοκρατία, έτσι δεν είναι;» Μπορούν να συνεχίσουν να ξαφνιάζονται για όσο καιρό θέλουν: τίποτα από αυτά που εκφράζεται στο πλαίσιο της κλασσικής πολιτικής δε θα είναι ποτέ ικανό να περιορίσει την προέλαση της ερήμου, γιατί αυτή η πολιτική *αποτελεί τμήμα της ερήμου*.

Δε λέμε κάτι τέτοιο για να συνηγορήσουμε υπέρ κάποιας εξω-κοινοβουλευτικής πολιτικής ως ένα είδος

αντίδοτου για τη φιλελεύθερη δημοκρατία. Το διάσημο
μανιφέστο «Είμαστε η Αριστερά», που υπογράφηκε
πριν από κάποια χρόνια από όλες τις οργανώσεις
πολιτών και όλα τα «κοινωνικά κινήματα» που
υπάρχουν στη Γαλλία, εκφράζει αρκετά καλά τη
λογική που έχει οδηγήσει τριάντα χρόνια τώρα την
εξω-κοινοβουλευτική πολιτική: δε θέλουμε να
καταλάβουμε την εξουσία, να ανατρέψουμε το κράτος
κτλ· *άρα* θέλουμε να μας αναγνωρίσει ως έγκυρους
συνομιλητές.

Όπου βασιλεύει η κλασσική αντίληψη της πολιτικής,
βασιλεύει η ίδια ανικανότητα μπροστά στην
καταστροφή. Το ότι αυτή η ανικανότητα είναι ευρέως
μοιρασμένη μεταξύ μιας ποικιλίας, *συμβιβασμένων*
τελικά, ταυτοτήτων δεν κάνει την παραμικρή διαφορά.
Ο αναρχικός από την Αναρχική Ομοσπονδία, ο
συμβουλευτικός κομμουνιστής, ο Τροτσκιστής από την
ΑΤΤΑC και ο Ρεπουμπλικάνος του Κογκρέσου
ξεκινούν από τον ίδιο ακρωτηριασμό. Εξαπλώνουν
την ίδια έρημο.

Πολιτική για αυτούς είναι ό,τι παίζεται, λέγεται,
γίνεται, αποφασίζεται μεταξύ των ανθρώπων. Η
συνέλευση που τους συγκεντρώνει όλους, που
συγκεντρώνει όλους τους ανθρώπους *άσχετα από τους*
ιδιαιτέρους κόσμους τους, αποτελεί την ιδανική
πολιτική κατάσταση. Η οικονομία, η οικονομική
σφαίρα, απορρέει λογικά: ως μια αναγκαία και

ανυπόφορη διαχείριση όλων εκείνων που έμειναν έξω από τη συνέλευση, όλων εκείνων που καθορίστηκαν ως μη πολιτικά και έτσι έρχονται στη συνέχεια: οικογένεια, επιχείρηση, εργασία, ιδιωτική ζωή, ελεύθερος χρόνος, πάθη, κουλτούρα, κτλ.

Με αυτόν τον τρόπο ο κλασικός ορισμός της πολιτικής εξαπλώνει την έρημο: αποσπώντας τους ανθρώπους από τον κόσμο τους, αποσυνδέοντάς τους από τα δίκτυα των πραγμάτων, των συνηθειών, των λέξεων, των ειδώλων, των συναισθημάτων, των τόπων, της αλληλεγγύης που συνθέτουν τον κόσμο τους, τον *αισθητό* τους κόσμο, ο οποίος τους δίνει τη δική τους ιδιαιτερότητα.

Η κλασική πολιτική είναι η σκηνοθεσία των σωμάτων χωρίς κόσμους. Αλλά η θεατρική συνέλευση των πολιτικών ατομικτήτων δε μπορεί να κρύψει την έρημο που αντιπροσωπεύει. Δεν υπάρχει ανθρώπινη κοινωνία διαχωρισμένη από το σύνολο των όντων. Υπάρχει μια πολλαπλότητα κόσμων. Κόσμων που είναι όλοι τους πραγματικοί, γιατί μοιράζονται. Και οι οποίοι συνυπάρχουν.

Η πολιτική, στην πραγματικότητα, είναι κυρίως το παιχνίδι μεταξύ των διαφορετικών κόσμων, η συμμαχία ανάμεσα σε αυτούς που είναι συμβατοί και η αντιπαράθεση ανάμεσα σε αυτούς που είναι αδιάλλακτοι.

Συνεπώς, λέμε ότι το κεντρικό πολιτικό γεγονός των τελευταίων τριάντα χρόνων πέρασε απαρατήρητο. Διότι έλαβε χώρα σε ένα τόσο βαθύ στρώμα της πραγματικότητας ώστε δε μπορεί να θεωρηθεί ως «πολιτικό» χωρίς να φέρει μία επανάσταση στην έννοια της πολιτικής. Γιατί στην τελική, το βαθύ στρώμα της πραγματικότητας είναι, επίσης, εκείνο όπου ο καταμερισμός περιπλέκεται μεταξύ αυτού που θεωρείται αληθινό και των υπολοίπων. Αυτό το κεντρικό γεγονός είναι ο θρίαμβος του υπαρξιακού φιλελευθερισμού. Το γεγονός ότι αποδεχόμαστε πλέον σαν φυσική τη σχέση με τον κόσμο βασισμένη στην ιδέα ότι ο καθένας έχει τη ζωή του. Πως αυτή αποτελείται από μία σειρά επιλογών, καλών ή κακών. Πως ο καθένας μπορεί να οριστεί από ένα σύνολο αρετών, ιδιοτήτων, που τον ή την κάνουν, με την ευμετάβλητη βαρύτητά τους, ένα μοναδικό και αναντικατάστατο ον. Πως η ιδέα του συμβολαίου συνοψίζει κατάλληλα τις σχέσεις των υποχρεώσεων μεταξύ των ανθρώπων και η ιδέα του σεβασμού συνοψίζει όλες τις αξίες. Πως η γλώσσα είναι μόνο ένα μέσο για να καταλαβαίνει ο ένας τον άλλον. Πως ο καθένας μας είναι ένα εγώ ανάμεσα σε άλλα εγώ. Πως ο κόσμος στην πραγματικότητα αποτελείται από τη μία πλευρά από πράγματα προς διαχείριση και από την άλλη από έναν ωκεανό απομονωμένων Εγώ. Που με τη σειρά τους έχουν μια αξιοθρήνητη τάση να μετατρέπονται σε πράγματα, καθώς αφήνονται να

διαχειριστούν.

Φυσικά, ο κυνισμός δεν είναι παρά μόνο ένα από τα πιθανά χαρακτηριστικά της απεριόριστης κλινικής εικόνας του υπαρξιακού φιλελευθερισμού. Περιλαμβάνονται, επίσης, η κατάθλιψη, η απάθεια, η απουσία αντισωμάτων (κάθε ανοσοποιητικό σύστημα είναι ουσιαστικά συλλογικό), η ανεντιμότητα, η νομική τιμωρία, η χρόνια δυσαρέσκεια, η άρνηση δέσμευσης, απομόνωση, οι αυταπάτες των πολιτικών δικαιωμάτων και η απώλεια κάθε γενναιοδωρίας.

Ο υπαρξιακός φιλελευθερισμός έχει διαδώσει την έρημό του τόσο καλά ώστε ακόμα και οι πιο ειλικρινείς αριστεριστές εκφράζουν την ουτοπία τους με τους δικούς του όρους. «Θα ξαναχίζαμε μία εξισωτική κοινωνία στην οποία ο καθένας και η καθεμία θα έχει τη συνεισφορά του και από την οποία ο καθένας θα παίρνει την ικανοποίηση που προσδοκά από αυτή. [...] Όσον αφορά τις ατομικές επιθυμίες, θα είναι μια κοινωνία ισότητας εάν ο καθένας καταναλώνει ανάλογα με την προσπάθεια που είναι έτοιμος ή έτοιμη να προσφέρει. Εδώ πάλι ο τρόπος μέτρησης της προσπάθειας που συνεισφέρει ο καθένας θα πρέπει να ξαναοριστεί.» Αυτή είναι η γλώσσα που επιλέχθηκε από τους οργανωτές του «εναλλακτικού, αντικαπιταλιστικού και αντιπολεμικού χωριού» ενάντια στη σύνοδο των G8 στο Ενίαν σε ένα κείμενο με τίτλο *Όταν ο καπιταλισμός και η μισθωτή εργασία θα έχουν καταργηθεί!* Εδώ βρίσκεται ένα κλειδί για το

θρίαμβο της αυτοκρατορίας: καταφέροντας να κρατηθεί στο παρασκήνιο, να περιβάλει με σιωπή το έδαφος στο οποίο κινείται, το μέτωπο όπου δίνεται η αποφασιστική μάχη - εκείνη της διαμόρφωσης του *αισθητού*, της μορφοποίησης των ευαισθησιών. Με αυτόν τον τρόπο, παραλύει εκ των προτέρων κάθε άμυνα τη στιγμή της επιχείρησης και καταστρέφεται η *ιδέα* της αντεπίθεσης. Η νίκη κερδίζεται κάθε φορά που η αριστερίστικη αγωνιστικότητα, στο τέλος μιας σκληρής μέρας «πολιτικής δουλειάς», καταρρέει μπροστά στην πιο πρόσφατη ταινία δράσης.

Όταν μας βλέπουν να απομακρυνόμαστε από τα επώδυνα τελετουργικά της κλασσικής πολιτικής - τη γενική συνέλευση, τη συνάντηση, τη διαπραγμάτευση, τη διαμαρτυρία, την απαίτηση - όταν μας ακούν να μιλάμε για τον *αισθητό* κόσμο αντί για δουλειά, χαρτιά, συντάξεις ή ελευθερία της μετακίνησης, τότε οι αριστεριστές αγωνιστές μας ρίχνουν ένα λυπηρό βλέμμα. «Οι καημένοι», φαίνεται να λένε, «έχουν εγκαταλείψει τους εαυτούς τους στη μειοψηφική πολιτική τους, αποσύρονται στα γκέτο τους, αρνούνται κάθε διεύρυνση του αγώνα. Ποτέ δε θα γίνουν κίνημα». Αλλά εμείς πιστεύουμε ακριβώς το αντίθετο: αυτοί είναι που εγκαταλείπονται στη μειοψηφική πολιτική μιλώντας τη γλώσσα τους. Τη γλώσσα της ψευδούς αντικειμενικότητας, που η αξία της βρίσκεται μόνο στην επανάληψη και τις ρητορίες. Κανείς δεν εξαπατάται από την περιφρόνηση με την οποία μιλούν

για τις ανησυχίες «των ανθρώπων», η οποία τους επιτρέπει να κινούνται από τον άνεργο στον παράνομο μετανάστη, από τον απεργό στην πόρνη χωρίς ποτέ να ρισκάρουν οι ίδιοι – γιατί αυτή η περιφρόνηση αποτελεί τμήμα μιας ευδιάκριτης φρονιμάδας. Η επιθυμία τους για «διεύρυνση» είναι ένας ακόμη τρόπος να απομακρύνουν αυτούς που είναι ήδη εκεί και μαζί με τους οποίους πάνω απ' όλα θα φοβούνταν να ζήσουν. Και τελικά είναι αυτοί που είναι απρόθυμοι να παραδεχθούν το πολιτικό νόημα των συναισθημάτων, που μπορούν να υπολογίζουν μόνο στην ευαισθησία για το θλιβερό τους προσηλυτισμό. Πάνω απ' όλα, θα προτιμούσαμε να ξεκινήσουμε από μικρούς και συμπαγείς πυρήνες παρά από ένα τεράστιο και χαλαρό δίκτυο. Αρκετά γνωρίσαμε αυτές τις άβουλες συμφωνίες.

Πρόταση III

Αυτοί που θα ήθελαν να ανταποκριθούν στην επιτακτικότητα της κατάστασης με την επιτακτικότητα της *αντίδρασής* τους το μόνο που καταφέρνουν είναι να ενισχύουν τη γενική ασφυξία.

Ο τρόπος παρέμβασης τους υποδηλώνει την πολιτική τους, τη *σύγχυση* τους.

Όσο για εμάς, η επιτακτικότητα της κατάστασης απλώς μας απελευθερώνει από κάθε έννοια νομιμοφροσύνης ή νομιμότητας, έννοιες που ούτως η άλλως, έχουν γίνει μη κατοικήσιμες.

Το ότι ίσως χρειαστεί μία γενιά για να χτιστεί ένα νικηφόρο επαναστατικό κίνημα σε όλο του το εύρος, δε μας κλονίζει.

Το αποδεχόμαστε με ηρεμία.

Όπως ακριβώς αποδεχόμαστε ήρεμα την *εγκληματική* φύση της ύπαρξής και των πράξεων μας.

Σχόλιο

ΕΧΟΥΜΕ ΓΝΩΡΙΣΕΙ και γνωρίζουμε ακόμα τον πειρασμό του ακτιβισμού.

Τις αντί-συνόδους, τα No-Border Camps, τις καταλήψεις και τις καμπάνιες ενάντια στις απελάσεις, τους νέους νόμους ασφαλείας, το χτίσιμο νέων φυλακών· την αδιάκοπη διαδοχή όλων αυτών. Τον διαρκώς αυξανόμενο διασκορπισμό των συλλογικοτήτων, απόρροια αυτού του διασκορπισμού της δράσης.

Τρέχοντας πίσω από τα κινήματα.

Συνειδητοποιούμε τη δύναμή μας τη στιγμή που εκδηλώνεται, μόνο με το τίμημα της διαρκούς επιστροφής σε μία υποβόσκουσα αδυναμία.

Πληρώνοντας το υψηλότερο τίμημα σε κάθε εκστρατεία. Αφήνοντάς τη να καταναλώνει όλη την ενέργεια που διαθέτουμε. Έτσι, προχωρούμε στην επόμενη, όλο και πιο ξέπνοοι, πιο εξαντλημένοι, πιο απελπισμένοι.

Και σταδιακά, καταγγέλλοντας και απαιτώντας, καταλήγουμε ανίκανοι να αντιληφθούμε αυτό που υποτίθεται πως αποτελεί την απαρχή της εμπλοκής μας, τη φύση της επιτακτικότητας που μας διαπερνά.

Ο ακτιβισμός αποτελεί το πρώτο αντανάκλαστικό. Η *συνήθης* ανταπόκριση στην επιτακτικότητα της

παρούσας κατάστασης. Αυτό που οι κυβερνήσεις και τ' αφεντικά μας έχουν διδάξει, είναι η αδιάκοπη κινητοποίηση στο όνομα της επιτακτικότητας.

Μορφές ζωής εξαφανίζονται κάθε μέρα, φυτικά και ζωικά είδη, ανθρώπινες εμπειρίες και δυνατές σχέσεις μεταξύ όλων αυτών. Όμως, η αίσθηση της επιτακτικότητας που έχουμε, δεν είναι τόσο συνδεδεμένη με την ταχύτητα αυτών των εξαφανίσεων, όσο με το μη αναστρέψιμο τους και ακόμα περισσότερο με την ανικανότητά μας να ξαναζωντανέψουμε την έρημο.

Ο ακτιβιστής κινητοποιείται ενάντια στην καταστροφή. Όμως δεν κάνει τίποτα άλλο από το να την παρατείνει. Η βιασύνη του καταναλώνει ό,τι έχει μείνει από τον κόσμο. Η απάντηση του ακτιβιστή στην επιτακτικότητα παραμένει μέσα στο καθεστώς της, χωρίς ελπίδα να ξεφύγει από αυτό ή να το διακόψει. Ο ακτιβιστής θέλει να είναι παντού. Πηγαίνει παντού όπου ο ρυθμός της βλάβης των μηχανών τον οδηγεί. Οπουδήποτε μπορεί να εκδηλώσει την πραγματιστική εφευρετικότητά του, τη γιορταστική ενέργεια της αντίθεσης του στην καταστροφή. Χωρίς αντίρρηση, *κινητοποιείται*. Αλλά ποτέ δε μπαίνει στον κόπο να σκεφτεί τον τρόπο με τον οποίο αυτό πρέπει να γίνει. Το πώς μπορεί να εμποδίσει με χειροπιαστό τρόπο την προέλαση της ερήμου έτσι ώστε να εγκαθιδρύσει κατοικήσιμους κόσμους εδώ και τώρα.

Λιποτακτούμε από τον ακτιβισμό. Χωρίς να ξεχνούμε

τι του δίνει τη δύναμή του: μία κάποια παρουσία στην κατάσταση. Μια ευκολία κίνησης στους κόλπους της. Ένας τρόπος να αντιλαμβάνεσαι τον αγώνα, όχι μέσα από μια ηθική ή ιδεολογική, αλλά από μια τεχνική και τακτική σκοπιά.

Ο παλιός μαχόμενος αριστερισμός δίνει το αντίθετο παράδειγμα. Υπάρχει κάτι το αξιοσημείωτο στη στεγανότητα των μαχόμενων αριστεριστών μπροστά στις καταστάσεις. Θυμόμαστε αυτή τη σκηνή στη Γένοβα: περίπου 50 μαχόμενοι της *Κομμουνιστικής Επαναστατικής Λίγκας* κυματίζουν τις κόκκινες σημαίες τους με την επιγραφή «100% Αριστερά». Είναι ακίνητοι, ανεπηρέαστοι από το χρόνο. Κραυγάζουν τα καλορρυθμισμένα συνθήματά τους ζωσμένοι με την περιφρούρησή τους. Στο μεταξύ, λίγα μέτρα πιο πέρα, κάποιοι από εμάς πολεμούν τις γραμμές των *καραμπινιέρων*, πετώντας πίσω δακρυγόνα, διαλύοντας τα πεζοδρόμια για να κάνουμε βλήματα, ετοιμάζοντας μολότοφ με μπουκάλια από τα σκουπίδια και βενζίνη από αναποδογυρισμένες βέσπες. Όταν αναγκάστηκαν να μας σχολιάσουν, οι μαχόμενοι αριστεριστές μίλησαν για περιπετειώδη απεισκευσία. Η πρόφαση για την απραξία τους, είναι ότι οι συνθήκες δεν ήταν ώριμες. Εμείς λέμε πως τίποτα δεν έλειπε, όλα ήταν εκεί, εκτός από αυτούς.

Αυτό που μας κάνει να λιποτακτούμε από την αριστεριστική μαχητικότητα, είναι αυτή η απουσία της

από την κατάσταση. Όπως ακριβώς λιποτακτούμε από το ανούσιο, στο οποίο μας καταδικάζει ο ακτιβισμός.

Οι ίδιοι οι ακτιβιστές αντιλαμβάνονται αυτό το ανούσιο. Και ακριβώς γι' αυτό στρέφονται περιοδικά, στους προγενέστερους μαχόμενους αριστεριστές. Δανείζονται τους τρόπους τους, τα πεδία μάχης τους, τα σλόγκαν τους. Αυτό που τους έλκει στην αριστεριστική μαχητικότητα είναι η ουσία, η δομή και η πίστη που λείπει από τους ίδιους. Αυτό επιτρέπει στους ακτιβιστές να καταφεύγουν σε συνθήματα και απαιτήσεις του είδους «χαρτιά για όλους», «ελεύθερη διακίνηση των ανθρώπων», «εγγυημένο ελάχιστο εισόδημα» και «Δωρεάν Δημόσιες Μεταφορές».

Το πρόβλημα με τα αιτήματα αυτά είναι ότι, διατυπώνοντας τις ανάγκες με όρους οι οποίοι τις κάνουν ακουστές από την εξουσία, στην ουσία, δε λένε τίποτα γι' αυτές και για το ποιες πραγματικές μετατροπές του κόσμου απαιτούν. Συνεπώς, το αίτημα για δωρεάν δημόσιες μεταφορές δε λέει τίποτα για την ανάγκη μας να ταξιδεύουμε και όχι να μεταφερόμαστε, την ανάγκη μας για βραδύτητα.

Επίσης, τέτοια αιτήματα καταλήγουν συχνά να συγκαλύπτουν τις πραγματικές συγκρούσεις, οι οποίες είναι το ζητούμενο. Το αίτημα για δωρεάν δημόσιες μεταφορές το μόνο που κάνει είναι να επιβραδύνει τη διάδοση των τεχνικών της λαθρεπιβίβασης, τουλάχιστον σ' αυτό το συγκεκριμένο περιβάλλον. Το

αίτημα για ελεύθερη διακίνηση των ανθρώπων απλώς υποστέλλει το ζήτημα του να ξεφύγεις πρακτικά από το στένεμα του ελέγχου.

Με το να αγωνιζόμαστε για ένα εγγυημένο εισόδημα, στην καλύτερη περίπτωση καταδικαζόμαστε στην ψευδαίσθηση ότι μια βελτίωση του καπιταλισμού είναι απαραίτητη ώστε να μπορέσουμε να τη βγάλουμε καθαρή. Όπως και να 'χει, το αδιέξοδο θα είναι πάντα το ίδιο: Η κινητοποίηση των επιμέρους δυνάμεων μπορεί να είναι επαναστατική· παρ' όλα αυτά, παραμένουν τμήμα ενός προγράμματος ριζοσπαστικών μεταρρυθμίσεων. Με την πρόφαση ότι μπορούμε να ξεπεράσουμε την αντίθεση μεταξύ μεταρρύθμισης και επανάστασης, βουλιάζουμε σε έναν βολικό οπορτουνισμό.

Η παρούσα καταστροφή είναι αυτή ενός κόσμου, ο οποίος, έχει καταντήσει μη κατοικήσιμος. Ένα είδος μεθοδικής καταστροφής όλων όσων παρέμεναν ζωντανά στις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους και στις σχέσεις αυτών με τους κόσμους τους. Ο καπιταλισμός δε θα μπορούσε να έχει θριαμβεύσει σε όλον τον πλανήτη, χωρίς εξουσιαστικές, συγκεκριμένα πολιτικές, τεχνικές. Υπάρχουν τεχνικές όλων των ειδών: με ή χωρίς εργαλεία, σωματικές ή λεκτικές, ερωτικές ή γαστριμαργικές, ακόμη και μηχανισμοί ελέγχου· και είναι μάταιο να καταγγέλεις «την κυριαρχία της τεχνικής». Οι πολιτικές τεχνικές του

καπιταλισμού συνίστανται αρχικά στη διάρρηξη των δεσμών μέσω των οποίων μία ομάδα βρίσκει τα μέσα για να παράγει, άμεσα, τους όρους για την επιβίωση της ύπαρξής της. Στο διαχωρισμό των ανθρώπινων κοινοτήτων από αμέτρητα πράγματα - πέτρες και μέταλλα, φυτά, δέντρα που έχουν εκατοντάδες χρήσεις, θεούς και τζίνι, άγρια ή εξημερωμένα ζώα, φάρμακα και ψυχοτρόπες ουσίες, φυλαχτά, μηχανές και όλα τα άλλα όντα μαζί με τα οποία οι ανθρώπινες ομάδες συνθέτουν κόσμους.

Η καταστροφή κάθε κοινότητας, ο διαχωρισμός των ομάδων από τα μέσα της ύπαρξης τους και από τη γνώση που συνδέεται με αυτά, είναι η πολιτική λογική που επιτάσσει την εισβολή του εμπορεύματος ως διαμεσολαβητή κάθε σχέσης. Όπως έπρεπε να εξοντωθούν οι μάγισσες και ταυτόχρονα οι φαρμακολογικές τους γνώσεις και οι δίαυλοι επικοινωνίας ανάμεσα στις σφαίρες που τους επέτρεπαν να υπάρχουν, έτσι και σήμερα οι αγρότες πρέπει να απαρνηθούν την ικανότητά τους να φυτεύουν τους δικούς τους σπόρους έτσι ώστε να διατηρηθεί η εξουσία πολυεθνικών εταιριών και άλλων σωματίων αγροτικής πολιτικής.

Αυτές οι πολιτικές τεχνικές του καπιταλισμού βρίσκουν τη μέγιστη συγκέντρωση τους στις σύγχρονες μητροπόλεις. Η μητρόπολη είναι ο τόπος όπου στο τέλος δεν έχει απομείνει σχεδόν τίποτα

επανοικειοποιήσιμο. Ένα περιβάλλον όπου όλα γίνονται έτσι ώστε ο άνθρωπος να σχετίζεται μόνο με τον εαυτό του, να πλάθεται ξεχωριστά από άλλες μορφές ύπαρξης, να τις χρησιμοποιεί και να συναναστρέφεται μαζί τους, χωρίς ποτέ να τις ανταμώνει.

Στα πλαίσια αυτού του διαχωρισμού, και για να τον καταστήσουν ανθεκτικό, η παραμικρή απόπειρα να αψηφήσεις τις εμπορευματικές σχέσεις έχει γίνει εγκληματική.

Εδώ και καιρό το πεδίο της νομιμότητας έχει συνδεθεί με τους πολλαπλούς καταναγκασμούς που κάνουν τη ζωή ανυπόφορη μέσω της μισθωτής εργασίας ή της αυτο-διαχείρισης, της εθελοντικής βοήθειας ή της αριστεριστικής μαχητικότητας.

Καθώς αυτό το πεδίο γίνεται όλο και πιο ακατοίκητο, οτιδήποτε συνεισφέρει στο να γίνει η ζωή υποφερτή έχει μετατραπεί σε έγκλημα.

Εκεί που οι ακτιβιστές ισχυρίζονται ότι «no one is illegal» («κανείς δεν είναι παράνομος»), πρέπει να παραδεχτούμε το ακριβώς αντίθετο: σήμερα μία παντελώς νόμιμη ύπαρξη θα ήταν μία παντελώς υποταγμένη ύπαρξη.

Υπάρχει φοροδιαφυγή, ανασφάλιστη εργασία, ενδοχρηματιστηριακές κομπίνες και ψεύτικες πτωχεύσεις, καταχραστικές παροχές και ασφαλιστικές απάτες, πλαστά έγγραφα και σβησμένα πρόστιμα. Μπορείς να διασχίσεις τα σύνορα κρυμμένος στο χώρο

των αποσκευών ενός αεροπλάνου και να ταξιδεύεις χωρίς εισιτήριο μέσα σε μια πόλη ή σε μια χώρα. Οι απάτες στον υπόγειο και οι κλοπές στα καταστήματα είναι οι καθημερινές πρακτικές χιλιάδων ανθρώπων στη μητρόπολη. Υπάρχει επίσης, παράνομο εμπόριο σπόρων που έχει σώσει πολλά φυτικά είδη. Υπάρχουν παρανομίες πιο λειτουργικές από κάποιες άλλες για το παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα. Υπάρχουν κάποιες που είναι ανεκτές, κάποιες που ενθαρρύνονται και κάποιες που τιμωρούνται. Ένας αυτοσχέδιος μπαξέζς σε ένα εγκαταλελειμμένο χωράφι, έχει κάθε πιθανότητα να ισοπεδωθεί από μία μπουλντόζα πριν από την πρώτη σοδειά.

Αν λάβουμε υπ' όψιν τα πλοκάμια του νόμου και τους εθιμικούς κανόνες κάθε τόπου, δεν υπάρχει ούτε μία ύπαρξη από δω και στο εξής που να μπορεί να είναι σίγουρη πως θα παραμείνει ατιμώρητη. Υπάρχουν νόμοι, κώδικες, νομικές αποφάσεις που καθιστούν κάθε ύπαρξη τιμωρητέα· θα ήταν απλώς ζήτημα εφαρμογής τους κατά γράμμα.

Δεν είμαστε έτοιμοι να στοιχηματίσουμε ότι εκεί που η έρημος μεγαλώνει, μεγαλώνει επίσης και αυτό που σώζει. Τίποτα δε μπορεί να συμβεί που να μην ξεκινά με μία ρήξη με οτιδήποτε κάνει *αυτή* την έρημο να μεγαλώνει.

Ξέρουμε ότι το χτίσιμο μίας κάποιας δύναμης θα πάρει χρόνο. Υπάρχουν πολλά πράγματα που δεν γνωρίζουμε

πλέον πως να τα κάνουμε. Στην πραγματικότητα, όπως όλοι αυτοί που επωφελήθηκαν από τον εκσυγχρονισμό και την εκπαίδευση που διανεμήθηκε στις ανεπτυγμένες χώρες μας, έτσι και εμείς δεν ξέρουμε να κάνουμε σχεδόν τίποτα πια. Ακόμα και η συλλογή φυτών για μια χρήση όχι διακοσμητική αλλά γαστρονομική ή ιατρική, θεωρείται στην καλύτερη των περιπτώσεων γραφική και στη χειρότερη συμπαθητική. Κάνουμε μία απλή παρατήρηση: ο καθένας έχει πρόσβαση σε ένα συγκεκριμένο αριθμό πηγών και γνώσεων, διαθέσιμων από το απλό γεγονός του ότι ζει σε αυτές τις χώρες του παλιού κόσμου· και τις οποίες μπορεί να κοινοποιήσει.

Το ζήτημα δεν είναι να ζούμε με ή χωρίς χρήματα, να κλέβουμε ή να αγοράζουμε, να δουλεύουμε ή όχι, αλλά το πώς να χρησιμοποιούμε τα χρήματα που έχουμε για να αυξάνουμε την αυτονομία μας από την εμπορευματική σφαίρα. Και αν προτιμούμε να κλέβουμε αντί να δουλεύουμε, να παράγουμε μόνοι μας αντί να κλέβουμε, δεν είναι για λόγους καθαρότητας. Είναι επειδή οι ροές της εξουσίας που συνοδεύουν τις ροές των εμπορευμάτων, η υποκειμενική υποταγή που καθορίζει τα μέσα επιβίωσης, έχουν αγγίξει την υπερβολή.

Θα υπήρχαν πολλοί ακατάλληλοι τρόποι να πούμε τι οραματιζόμαστε: δε θέλουμε να “πάρουμε τα βουνά” ούτε θέλουμε να συσσωρεύσουμε αρχαίες γνώσεις. Δεν επιδιώκουμε μόνο να επανοικειοποιηθούμε διάφορα

μέσα. Ούτε θα περιοριστούμε στην επανοικειοποίηση των γνώσεων. Αν δεν χρησιμοποιήσουμε μαζί όλες τις γνώσεις και τις τεχνικές, όλη την επινοητικότητα που επιδεικνύεται στο πεδίο του ακτιβισμού, δε θα έχουμε ένα επαναστατικό κίνημα. Είναι ένα ζήτημα προσωρινότητας. Ένα ζήτημα δημιουργίας των συνθηκών όπου μία επίθεση μπορεί να τροφοδοτηθεί χωρίς να ξεθυμάνει, εγκαθιστώντας την υλική αλληλεγγύη που μας επιτρέπει να *αντέχουμε*.

Πιστεύουμε ότι δεν υπάρχει επανάσταση χωρίς την εγκαθίδρυση μίας κοινής υλικής δύναμης. Δεν αγνοούμε τον αναχρονισμό αυτής της πίστης.

Γνωρίζουμε ότι είναι πολύ νωρίς και επίσης πολύ αργά, γι' αυτό έχουμε χρόνο.

Δεν περιμένουμε πια.

Πρόταση IV

Θέτουμε το σημείο της ανατροπής, την έξοδο από την έρημο, το τέλος του Κεφαλαίου στην ένταση του δεσμού τον οποίο ο καθένας καταφέρνει να εγκαθιδρύσει ανάμεσα σ' αυτό που ζει και σ' αυτό που σκέφτεται. Εναντία στους θιασώτες του υπαρξιακού φιλελευθερισμού, αρνούμαστε να το αντιμετωπίσουμε σαν μια ιδιωτική υπόθεση, ένα ατομικό πρόβλημα, ένα ζήτημα *χαρακτήρα*. Αντιθέτως, ξεκινάμε με τη βεβαιότητα ότι αυτός ο δεσμός εξαρτάται από την κατασκευή κοινών κόσμων με την από κοινού χρήση των διαθέσιμων μέσων.

Σχόλιο

Ο ΚΑΘΕΝΑΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ, ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΓΚΑΣΜΕΝΟΣ να παραδεχτεί ότι ο προβληματισμός πάνω στη «σχέση μεταξύ ζωής και σκέψης», είναι αφελής, ξεπερασμένος και κατά βάθος μαρτυρεί μια ξεκάθαρη έλλειψη κουλτούρας. Το εκλαμβάνουμε ως σύμπτωμα. Γιατί αυτό το αυτονόητο δεν είναι παρά μια συνέπεια του πιο σύγχρονου φιλελεύθερου επαναπροσδιορισμού, της διάκρισης ανάμεσα στο δημόσιο και το ιδιωτικό. Ο φιλελευθερισμός έθεσε ως αξίωμα ότι όλα πρέπει να είναι ανεκτά, ότι όλα μπορεί να είναι αντικείμενο σκέψης *αρκεί* να αναγνωρίζεται ότι δεν έχουν αντίκτυπο στη δομή της κοινωνίας, στους θεσμούς και στην κρατική εξουσία. Οποιαδήποτε ιδέα μπορεί να είναι αποδεκτή, η έκφρασή της μάλιστα πρέπει να προστατεύεται *αρκεί* αυτή να αποδέχεται τους κανόνες του κοινωνικού και κρατικού παιχνιδιού. Με άλλα λόγια, το μεμονωμένο άτομο πρέπει να έχει ολοκληρωτική ελευθερία σκέψης, όπως και ελευθερία έκφρασης, αλλά δε θα πρέπει να *επιδιώκει τις συνέπειες* της σκέψης αυτής όσον αφορά τη συλλογική ζωή.

Ο φιλελευθερισμός μπορεί να εφηύρε το άτομο, αλλά το γέννησε ακρωτηριασμένο. Το φιλελεύθερο άτομο που στις μέρες μας εκφράζεται καλύτερα από ποτέ

μόνο στα ειρηνιστικά κινήματα και στα κινήματα πολιτών, υποτίθεται πως δεν επιθυμεί τίποτα περισσότερο από την ελευθερία, αρκεί αυτή να μην το δεσμεύει σε τίποτα και σίγουρα να μην προσπαθεί, να επιβληθεί στους άλλους. Το ηλίθιο αξίωμα «η ελευθερία μου σταματάει εκεί που αρχίζει η ελευθερία των άλλων» εκλαμβάνεται σήμερα σαν μια αδιαμφισβήτητη αλήθεια. Ακόμα και ο John Stuart Mill, αν κι ένας απ' τους βασικούς αντιπρόσωπους της φιλελεύθερης επέκτασης, διέκρινε τη δυσάρεστη συνέπεια που προκύπτει: είναι επιτρεπτό να επιθυμεί κάποιος τα πάντα, με μοναδική προϋπόθεση να μην τα επιθυμεί τόσο έντονα, να μην ξεπερνά τα όρια του ιδιωτικού ή εν πάση περιπτώσει, τα όρια της δημόσιας «ελεύθερης έκφρασης».

Αυτό που αποκαλούμε υπαρξιακό φιλελευθερισμό, είναι η προσκόλληση σε μια σωρεία αυτονόητων που έχουν σαν βάση μια τάση του υποκειμένου προς την προδοσία. Μας έχουν εκπαιδεύσει να υπολειτουργούμε ώστε να ανακουφιζόμαστε από την ιδέα της προδοσίας. Αυτή η συναισθηματική υπολειτουργία αποτελεί εγγύηση της ενηλικιώσής μας. Συνοδευόμενη, για τους πιο ένθερμους, από την αυταπάτη μιας συναισθηματικής αυτάρκειας ως ένα ανυπέρβλητο ιδεώδες. Και όμως υπάρχουν ακόμη τόσα πολλά που μπορείς να προδώσεις εάν είσαι από αυτούς που έχουν αποφασίσει να τηρήσουν τις υποσχέσεις των παιδικών

τους χρόνων.

Ανάμεσα στα φιλελεύθερα αυτονόητα, είναι και το να συμπεριφέρεσαι ως ιδιοκτήτης ακόμα και απέναντι στις ίδιες σου τις εμπειρίες. Γι' αυτό το να μην συμπεριφέρεσαι ως φιλελεύθερο άτομο σημαίνει πρωτίστως να μη νοιάζεσαι για ότι αποτελεί την ιδιοκτησία σου. Ειδάλλως θα πρέπει να δώσεις ένα άλλο νόημα στην «ιδιοκτησία»: όχι αυτό που μου ανήκει ακριβώς, αλλά αυτό που με *συνδέει* με τον κόσμο και άρα δε μου είναι κατοχυρωμένο. Αυτό δεν έχει καμία σχέση ούτε με την ατομική ιδιοκτησία και ούτε με αυτό που υποτίθεται ότι ορίζει μια ταυτότητα (το «εγώ έτσι είμαι» και η επιβεβαίωσή του, «αυτό είσαι όντως!»). Ενώ απορρίπτουμε την ιδέα της ιδιοκτησίας, δεν έχουμε τίποτα ενάντια στους δεσμούς. Για μας το ζήτημα της οικειοποίησης ή επανοικειοποίησης περιορίζεται στο να γνωρίζουμε τι μας είναι *οικειοποιήσιμο*, κατάλληλο δηλαδή όσον αφορά τη χρήση του, όσον αφορά την ανάγκη γι' αυτό, όσον αφορά το συσχετισμό του με έναν τόπο, με μια στιγμή ενός κόσμου.

Ο υπαρξιακός φιλελευθερισμός είναι η αυθόρμητη ηθική, κατάλληλη για τη σοσιαλδημοκρατία, θεωρούμενη ως πολιτικό ιδεώδες. Δε θα είσαι ποτέ καλύτερος πολίτης παρά μόνο όταν μπορέσεις να απαρνηθείς μία σχέση ή έναν αγώνα για να διατηρήσεις

τη θέση σου. Δε θα είναι πάντα ανώδυνο, αλλά ακριβώς εδώ είναι που ο υπαρξιακός φιλελευθερισμός είναι αποτελεσματικός: παράγει ακόμη και το αντίδοτο της δυσφορίας που προκαλεί. Η συνδρομή στη Διεθνή Αμνηστία, ο fair trade καφές, η πορεία ενάντια στον τελευταίο πόλεμο, η προβολή της τελευταίας ταινίας του Michael Moore, είναι οι μη-δράσεις μεταμφιεσμένες σε χειρονομίες σωτηρίας. Κάντε τα ίδια ως συνήθως, σουλατσάροντας στα κοινωνικά κέντρα και κάνοντας τα ίδια ψώνια όπως πάντα, αλλά επιπλέον ξαλαφρώστε τη συνείδηση σας: αγοράστε το *No Logo*, μποϊκοτάρετε τη Shell, αυτό είναι αρκετό για να σας πείσει ότι η πολιτική δράση στην ουσία δεν χρειάζεται πολύ προσπάθεια και ότι και εσείς είστε ικανοί να «στρατευθείτε». Τίποτα το καινούργιο σ' αυτά τα συγχωροχάρτια πολυτέλειας και επιείκειας, μόνο ένα ακόμα λάθος μονοπάτι στην επικρατούσα σύγχυση. Η επικαλούμενη κουλτούρα ενός άλλου-εφικτού-κόσμου, η σκέψη του fair trade, δεν αφήνουν μεγάλο περιθώριο για να μιλήσουμε για ηθική πέρα από αυτή της ετικέτας. Ο πολλαπλασιασμός των περιβαλλοντικών ανθρωπιστικών οργανώσεων και των «οργανώσεων αλληλεγγύης», έρχεται να καναλιζάρει το γενικευμένο αίσθημα δυσφορίας, συμβάλλοντας έτσι στη διαιώνιση της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων, μέσω της προσωπικής επιβεβαίωσης, της αναγνώρισης από την κοινή γνώμη και εν ολίγη, μέσα από τη λατρεία της κοινωνικής χρησιμότητας.

Πάνω απ' όλα, όχι άλλοι εχθροί. Το πολύ πολύ, προβλήματα, καταχρήσεις ή καταστροφές, κίνδυνοι απ' τους οποίους μόνο οι μηχανισμοί της εξουσίας μπορούν να μας προστατέψουν.

Εάν η εμμονή των ιδρυτών του φιλελευθερισμού ήταν η εξαφάνιση των αιρέσεων, είναι γιατί σ' αυτές ενώνονταν όλα τα υποκειμενικά στοιχεία που έπρεπε να εκδιωχθούν έτσι ώστε να σχηματιστεί το σύγχρονο κράτος. Γιατί μια αιρετική ζωή είναι πάνω απ' όλα αρκετή για να δείξει μια ιδιαίτερη αλήθεια και ειδικότερα, μια συγκεκριμένη *προδιάθεση* απέναντι στα πράγματα και τα συμβάντα του κόσμου, ένας τρόπος για να μην χάνεις απ' τα μάτια σου αυτό που έχει σημασία. Υπάρχει μια συσχέτιση ανάμεσα στη γέννηση της «κοινωνίας» και του επακόλουθου της, την «οικονομία», και το φιλελεύθερο επαναπροσδιορισμό του δημόσιου και του ιδιωτικού. Η αιρετική κοινότητα αποτελεί από μόνη της μια απειλή γι' αυτό που χαρακτηρίζεται, πλεονεκτικά, «φιλελεύθερη κοινωνία». Και αυτό επειδή αποτελεί μια μορφή οργάνωσης της απόσχισης. Εδώ έγκειται ο εφιάλτης των ιδρυτών του σύγχρονου κράτους: ένα τμήμα της συλλογικότητας αποκόπτεται από το σύνολο, καταστρέφοντας έτσι την ιδέα της κοινωνικής ενότητας. Δύο πράγματα που η κοινωνία δεν μπορεί να αντέξει: το ότι μία σκέψη μπορεί να ενσωματωθεί, με άλλα λόγια, να επιδράσει πάνω σε μία ύπαρξη· το ότι

αυτή η ενσωμάτωση μπορεί όχι μόνο να μεταβιβαστεί αλλά επίσης να συμεριστεί, να *κομμουνιστικοποιηθεί*. Αυτό είναι αρκετό για να δυσφημιστεί ως «αίρεση» κάθε ανεξέλεγκτη συλλογική εμπειρία.

Το αυτονόητο του εμπορευματικού κόσμου έχει εισχωρήσει παντού. Αυτό το αυτονόητο είναι το πιο δραστικό όργανο για να αποσυνδεθούν τα μέσα από τους σκοπούς, με στόχο να χαρακτηριστεί η «καθημερινότητα» ένας χώρος ύπαρξης τον οποίο πρέπει απλά να *διαχειριστούμε*. Η ρουτίνα της καθημερινής ζωής είναι αυτό στο οποίο, υποτίθεται, θέλουμε να γυρίσουμε, σαν να αποδεχόμαστε την αναγκαιότητα μιας παγκόσμιας ανακωχής. Είναι η διαρκώς αυξανόμενη απάρνηση της δυνατότητας μιας αδιαμεσολάβητης χαράς.

Όπως λέει ένας φίλος: είναι ο μέσος όρος όλων των πιθανών εγκλημάτων μας.

Σπάνιες είναι οι συλλογικότητες που μπορούν να αποφύγουν την άβυσσο που τις περιμένει, την έσχατη μουντάδα του πραγματικού, την κοινότητα ως επιτομή της μέσης έντασης, την αργή φθορά από την οποία δε μπορούν να δραπετεύσουν.

Αυτή η ανακωχή είναι ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό της φιλελεύθερης κοινωνίας. Όλοι ξέρουν τις εστίες της ουδετερότητας, όπου απαιτείται να μην ξεχειλίζει κανένα συναίσθημα, όπου ο καθένας πρέπει να *περιοριστεί* στον εαυτό του κι όλοι τις βιώνουν ως

τέτοιες: επιχειρήσεις (αλλά πάλι, τι δεν είναι επιχείρηση σήμερα;), club, αθλητικά κέντρα, πολιτιστικά κέντρα... κτλ

Το πραγματικό ζήτημα είναι να γνωρίζουμε γιατί, εφ' όσον όλοι ξέρουν περί τίνος πρόκειται, είναι τόσο δημοφιλής; Γιατί κάποιος να προτιμά, πάντα και πάνω απ' όλα, το να μη συμβαίνει τίποτα, να μη συμβαίνει κάτι που θα μπορούσε να προκαλέσει βαθιές δονήσεις. Από συνήθεια; Από απελπισία; Από κυνισμό; Ή μήπως επειδή μπορεί να νοιώσει την απόλαυση του να είναι κάπου ενώ δεν είναι εκεί, του να είναι εκεί ενώ *ουσιαστικά* είναι κάπου αλλού· επειδή με αυτόν τον τρόπο αυτό που είμαστε *κατά βάθος* θα διατηρηθεί έως ότου θα πάψει να υπάρχει. Αυτά τα «ηθικά» ερωτήματα είναι που πρέπει να τεθούν πρώτα και κυρίως επειδή αυτά είναι που συναντάμε στην καρδιά της πολιτικής: πώς να απαντήσεις στη συναισθηματική ουδετεροποίηση και πώς να αξουδετερώσεις τις συνέπειες των καθοριστικών σκέψεων; Πώς οι σύγχρονες κοινωνίες χειρίζονται αυτές τις ουδετεροποιήσεις ή μάλλον *τις κάνουν ένα απαραίτητο γρανάζι για τη λειτουργία τους;*

Πώς η προδιάθεση μας για εξασθένηση αντανακλά σε μας και στις συλλογικές μας εμπειρίες την υλική αποτελεσματικότητα της αυτοκρατορίας;

Η αποδοχή αυτών των ουδετεροποιήσεων μπορεί να πηγαίνει χέρι-χέρι με τις εξάρσεις της δημιουργίας.

Μπορείτε να πειραματιστείτε μέχρι τρέλας, με την προϋπόθεση ότι είστε μια δημιουργική μοναδικότητα και αποδεικνύετε δημόσια αυτή την ιδιαιτερότητα («τα έργα»). Μπορείτε ακόμα να γνωρίσετε το νόημα του ανυπέρβλητου με την προϋπόθεση να το νιώσετε μόνοι και ίσα ίσα να το μεταβιβάσετε *έμμεσα*. Τότε λοιπόν, θα αναγνωριστείτε ως καλλιτέχνης ή διανοούμενος. Και αν είστε «στρατευμένος», θα μπορέσετε να στείλετε όσα μηνύματα θέλετε, έχοντας την καλή συνείδηση εκείνου που βλέπει μακρύτερα και προειδοποιεί τους άλλους.

Όπως πολλοί, έχουμε βιώσει ότι ο εγκλωβισμός των συναισθημάτων μέσα μας έχει άσχημη κατάληξη: μπορούν μάλιστα να μετατραπούν σε *συμπτώματα*. Οι ακαμψίες που παρατηρούμε μέσα μας προέρχονται από διαχωριστικά τείχη που ο καθένας αναγκάστηκε να χτίσει για να οριοθετήσει τον εαυτό του, και να συγκρατήσει μέσα του ό,τι δεν πρέπει να ξεχειλίζει. Όταν, για τον έναν ή τον άλλον λόγο, αυτά τα στεγανά εμφανίζουν ρωγμές και σπάνε, τότε κάτι συμβαίνει που μπορεί να είναι τρομακτικό, τόσο τρομακτικό που μπορεί να μας απελευθερώσει απ' το φόβο. Οποιαδήποτε αμφισβήτηση των ατομικών ορίων, των χαραγμένων απ' τον πολιτισμό συνόρων, μπορεί να είναι σωτήρια. Κάθε υλική κοινότητα διατρέχεται από ένα συγκεκριμένο κίνδυνο: όταν οι επιρροές και οι σκέψεις δε μπορούν να αποδοθούν στον έναν ή στον

άλλον, όταν αποκαθίσταται μια κίνηση όπου επιρροές, ιδέες, εντυπώσεις και συναισθήματα διαδίδονται αδιάφορα μεταξύ των ατόμων.

Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η κοινότητα ως έχει δεν είναι η λύση: είναι η αδιάκοπη και πανταχού παρούσα εξαφάνιση της που είναι το πρόβλημα.

Δεν αντιλαμβανόμαστε τους ανθρώπους απομονωμένους τον έναν απ' τον άλλο, ούτε από τα άλλα όντα του κόσμου. Τους βλέπουμε συνδεδεμένους με πολλαπλούς δεσμούς τους οποίους έμαθαν να απαρνούνται. Αυτή η άρνηση μπλοκάρει την ευαίσθητη κυκλοφορία μέσω της οποίας αυτοί οι πολλαπλοί δεσμοί βιώνονται. Αυτό το μπλοκάρισμα με τη σειρά του, είναι αναγκαίο έτσι ώστε να συνηθίσουμε στην πιο ουδέτερη, την πιο άχρωμη, την πιο κοινή ένταση αυτού που μπορεί να επιθυμεί τις διακοπές, τα διαλείμματα φαγητού, το δείπνο μπροστά στην τηλεόραση, πράγματα επίσης άχρωμα, ουδέτερα και κοινά, αλλά επιλεγμένα ελεύθερα. Η αυτοκρατορική τάξη τρέφεται από αυτή την, αρκετά δυτικότροπη, μέση ένταση.

Θα μας πούνε: συνηγορώντας υπέρ των κοινά βιωμένων συναισθηματικών εντάσεων βαδίζετε ενάντια σε αυτό που τα ανθρώπινα όντα έχουν ανάγκη να ζήσουν, την πραότητα και την ηρεμία, τα οποία σήμερα πουλιούνται πανάκριβα, όπως κάθε σπάνιο

αγαθό.

Αν αυτό σημαίνει ότι η οπτική μας γωνία είναι ασύμβατη με τις επιτρεπόμενες ασχολίες, τότε, ακόμα και οι φανατικοί των χειμερινών αθλημάτων μπορούν να παραδεχτούν πως δε θα ήταν μεγάλη απώλεια το να καούν όλα τα χιονοδρομικά κέντρα για να ξαναδωθεί ο χώρος στις μαρμότες. Αντίθετα δεν έχουμε τίποτα ενάντια στην πραότητα που κάθε άνθρωπος έχει μέσα του. «Η ζωή θα μπορούσε να είναι κάτι το απαλό», οποιοδήποτε χορταράκι το ξέρει καλύτερα απ' όλους τους πολίτες του κόσμου.

Πρόταση V

Σε κάθε ηθικό μέλημα, σε κάθε μέλημα για γνησιότητα, αντιπαραθέτουμε τη συλλογική διαμόρφωση μιας *στρατηγικής*. Δεν είναι κακό παρά μόνο αυτό που εμποδίζει την ανάπτυξη της δύναμης μας. Από αυτή τη θέση προκύπτει το ότι δεν διαχωρίζουμε την οικονομία από την πολιτική. Η προοπτική του να σχηματίσουμε συμμορίες δε μας τρομάζει· αυτή του να θεωρηθούμε μία μαφία μάλλον μας διασκεδάζει.

Σχόλιο

ΜΑΣ ΕΧΟΥΝ ΠΟΥΛΗΣΕΙ αυτό το ψέμα: Το ότι το πιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό μας είναι και αυτό που μας *διακρίνει* από το κοινότοπο.

Βιώνουμε το αντίθετο: κάθε μοναδικότητα εκδηλώνεται μέσα από τον *τρόπο* και την *ένταση* με τα οποία κάποιος πραγματώνει κάτι κοινό.

Κατά βάθος από εδώ ξεκινάμε και εδώ ξαναβρίσκουμε ο ένας τον άλλο.

Το πιο ιδιαίτερο σ' εμάς μας καλεί να το μοιραστούμε. Όμως διαπιστώνουμε το εξής: όχι μόνο αυτό που έχουμε να μοιραστούμε, προφανώς δε συμβιβάζεται με την κυρίαρχη τάξη, αλλά η τελευταία καταδιώκει με λύσσα κάθε μορφή μοιράσματος, το οποίο δε συμβαδίζει με τους κανόνες που του έχουν υπαγορευτεί. Στις μητροπόλεις για παράδειγμα, οι στρατώνες, το νοσοκομείο, η φυλακή, το άσυλο και το γηροκομείο είναι οι μοναδικές αποδεκτές μορφές συγκατοίκησης. Η *φυσιολογική* κατάσταση είναι η απομόνωση του καθενός στο ιδιωτικό του κουτί. Εκεί είναι που επιστρέφει σταθερά όσο ανατρεπτικές και αν είναι οι συναντήσεις που πραγματοποίησε αλλού, άσχετα με το πόσο το απεχθάνεται.

Έχουμε γνωρίσει αυτές τις συνθήκες διαβίωσης και δεν θα επιστρέψουμε ποτέ σ' αυτές. Μας αποδυναμώνουν υπερβολικά. Μας κάνουν τρωτούς. Μας μαραζώνουν.

Στις «παραδοσιακές κοινωνίες» η απομόνωση ήταν η βαρύτερη των ποινών στην οποία μπορούσε να καταδικαστεί ένα μέλος της κοινότητας. Σήμερα αποτελεί την κυρίαρχη κατάσταση. Η συνέχεια της καταστροφής έπεται λογικά. Η μεγάλη σημασία που ο καθένας δίνει στο σπίτι του, είναι που κάνει τόσο φυσικό το να εγκαταλείψει το δρόμο στην αστυνομία. Ο κόσμος δε θα μπορούσε να έχει γίνει τόσο ακατοίκητος, ούτε η κοινωνικότητα τόσο εντατικά ελεγχόμενη - από τα εμπορικά κέντρα ως τα μπαρ, από τα γραφεία των εταιρειών ως τα παράνομα πίσω δωμάτια - αν, εκ των προτέρων, δεν είχε δοθεί στον καθένα το καταφύγιο του ιδιωτικού χώρου.

Στη φυγή μας έξω από τις συνθήκες ύπαρξης που μας ακρωτηριάζουν, βρήκαμε τις καταλήψεις ή μάλλον τη διεθνή σκηνή των καταλήψεων. Σ' αυτό τον αστερισμό κατειλημμένων χώρων όπου παρά τους πολλούς περιορισμούς πειραματιζόμαστε με μορφές συμβίωσης έξω από κάθε έλεγχο, γνωρίσαμε σε πρώτη φάση, μια αύξηση της δύναμης. Οργανωθήκαμε για την στοιχειώδη επιβίωση - κλοπές, συλλογικές εργασίες, γεύματα από κοινού, μοίρασμα τεχνικών και εξοπλισμού, ερωτικών συννευρέσεων - και ανακαλύψαμε μορφές πολιτικής έκφρασης - συναυλίες, πορείες, άμεση δράση, σαμποτάζ, προκηρύξεις. Μετά, σιγά σιγά είδαμε πως ό,τι μας περιέβαλε μετατρέπεται σε *χώρο* και από *χώρο* σε *σκηνή*. Είδαμε τη θέσπιση

ενός ηθικού κώδικα να αντικαθιστά την επεξεργασία μιας στρατηγικής. Είδαμε πρότυπα να στερεοποιούνται φήμες να χτίζονται, κλισέ να αρχίζουν να εισχωρούν και όλα να γίνονται τόσο *προβλέψιμα*. Η συλλογική περιπέτεια μεταμορφώθηκε σε μουντή συγκατοίκηση. Μια εχθρική ανεκτικότητα κυρίευσε όλες τις σχέσεις. *Βολευτήκαμε*. Και, εκ των πραγμάτων στο τέλος, αυτό που θεωρούνταν ένας αντι-κόσμος κατέληξε να είναι μία αντανάκλαση του κυρίαρχου κόσμου: τα ίδια παιχνίδια προσωπικής ανάδειξης όσον αφορά τις κλοπές, τις οδομαχίες, την πολιτική ορθότητα ή τη ριζοσπαστικοποίηση, ο ίδιος αποκρουστικός φιλελευθερισμός στη συναισθηματική ζωή, οι ίδιοι καυγάδες για επιρροή και κυριαρχία, ο ίδιος διαχωρισμός ανάμεσα στην καθημερινή ζωή και την πολιτική δράση, οι ίδιες παράνοιες. Με την πολυτέλεια επιπλέον, για τους πιο τυχερούς, να δραπετεύουν κάπου κάπου από την τοπική τους μιζέρια λανσάροντας την κάπου αλλού, κάπου όπου ακόμα φαντάζει εξωτική.

Δεν αποδίδουμε τις αδυναμίες αυτές στη μορφή της κατάληψης. Δεν την απαρνούμαστε ούτε την εγκαταλείπουμε. Λέμε πως η κατάληψη θα είχε ξανά νόημα για μας, εφόσον αποσαφηνίζαμε τις βάσεις του μοιράσματος, στο οποίο έχουμε στρατευθεί. Στις καταλήψεις, όπως και οπουδήποτε αλλού, η συλλογική δημιουργία μιας στρατηγικής είναι η μόνη

εναλλακτική ενάντια στην αναδίπλωση σε μια ταυτότητα, είτε μέσω μιας ενσωμάτωσης στην κοινωνία είτε μέσω μιας απόσυρσης σε ένα γκέτο. Όσο για τη στρατηγική, έχουμε πάρει το μάθημά της «παράδοσης των ηττημένων».

Θυμόμαστε τις απαρχές του εργατικού κινήματος. Είναι κοντινές μας.

Γιατί αυτό που έκανε πράξη στην αρχική του φάση *σχετίζεται* άμεσα με αυτό που ζούμε, με αυτό που θέλουμε να κάνουμε πράξη σήμερα.

Η συγκρότηση σε *δύναμη* αυτού που θα ονομαζόταν «εργατικό κίνημα» βασίστηκε πρώτα στο μοίρασμα εγκληματικών πρακτικών. Τα κρυφά ταμεία αλληλεγγύης για ενδεχόμενες απεργίες, τα σαμποτάζ, οι μυστικές εταιρείες, η ταξική βία, οι πρώτες μορφές αμοιβαιότητας, που προσπαθούσαν να απαγκιστρωθούν απ' τον ατομικισμό τους, αναπτύχθηκαν έχοντας πλήρη συνείδηση του παράνομου χαρακτήρα τους, της ανταγωνιστικότητάς τους.

Στις ΗΠΑ ο μη διαχωρισμός ανάμεσα σε μορφές εργατικών οργανώσεων και οργανωμένης εγκληματικότητας ήταν ο πιο χειροπιαστός. Η δύναμη των αμερικάνων προλετάρων στις αρχές της βιομηχανικής εποχής στηριζόταν τόσο στην ανάπτυξη, μέσα στους κόλπους της κοινότητας των εργαζομένων, μιας δύναμης καταστροφής και αντεκδίκησης ενάντια στο Κεφάλαιο όσο και στην ύπαρξη μιας παράνομης

αλληλεγγύης. Ως απάντηση στη διαρκή μετατροπή του εργάτη σε κακοποιό, απαιτήθηκε ένας συστηματικός έλεγχος: η «ηθικοποίηση» κάθε μορφής αυτόνομης οργάνωσης. Ότι υπερέβαινε το ιδανικό του τίμιου εργάτη περιθωριοποιήθηκε ως γκανγκστερική *συμπεριφορά*. Στο τέλος, υπήρχε η μαφία απ' τη μια και τα συνδικάτα απ' την άλλη, προϊόν του ίδιου ακρωτηριασμού, της ίδιας απονοματοδότησης.

Στην Ευρώπη η ενσωμάτωση των εργατικών οργανώσεων στην κρατική διαχείριση - θεμέλιο της σοσιαλδημοκρατίας - πληρώθηκε με την απάρνηση κάθε δυνατότητας πρόκλησης ζημιάς. Και εδώ η ανάδυση του εργατικού κινήματος ήταν ζήτημα υλικών μορφών αλληλεγγύης, μιας επείγουσας ανάγκης για κομμουνισμό. Τα «*Σπίτια του Λαού*» ήταν τα τελευταία καταφύγια αυτού του διαχωρισμού μεταξύ της ανάγκης για άμεση κομμουνιστικοποίηση και των στρατηγικών απαιτήσεων για μια πρακτική υλοποίηση της επαναστατικής διαδικασίας. Το «εργατικό κίνημα» εξελίχθηκε τότε ως ένας προοδευτικός διαχωρισμός ανάμεσα στο συνεταιριστικό ρεύμα, έναν οικονομικό θώκο αποκομμένο από το στρατηγικό λόγο ύπαρξής του, και τις πολιτικές και συνδικαλιστικές μορφές που λειτουργούσαν πάνω στη βάση του κοινοβουλευτισμού ή της από κοινού διαχείρισης. Από την εγκατάλειψη οποιασδήποτε προοπτικής απόσχισης γεννήθηκε αυτός ο παραλογισμός: η Αριστερά. Το αποκορύφωμα επιτυγχάνεται όταν συνδικαλιστές απαρνούνται τη βία,

διακηρύσσοντας δυνατά ότι θα συνεργαστούν με τους μπάτσους για να ελέγξουν τους ταραχοποιούς.

Η πρόσφατη ανάπτυξη του Κράτους Ασφάλειας αποδεικνύει ότι οι δυτικές κοινωνίες έχουν χάσει κάθε δύναμη συλλογικοποίησης. Το μόνο που κάνουν είναι να διαχειρίζονται την αδυσώπητη αποσύνθεσή τους. Δηλαδή ουσιαστικά να εμποδίζουν όποια επανασυλλογικοποίηση, να συντρίβουν ό,τι αναδύεται. Ό,τι λιποτακτεί.

Ό,τι παραστρατεί.

Τίποτα δε γίνεται. Η κατάσταση της εσωτερικής ερήμωσης αυτών των κοινωνιών αφήνει να εμφανιστεί ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός ρωγμών. Η συνεχής ανακαίνιση των προσώπων δεν κατορθώνει τίποτα: εδώ οι κόσμοι διαμορφώνονται. Καταλήψεις, κοινότητες, γκρουπούσκουλα, γειτονιές, όλοι προσπαθούν να εξαιρεθούν από την καπιταλιστική ερήμωση. Συχνά αυτές οι προσπάθειες αποτυγχάνουν ή πεθαίνουν από αυτάρκεια, λόγω του ότι δεν εγκαθιστούν επαφές, την κατάλληλη αλληλεγγύη. Λόγω του ότι δεν θεώρησαν τους εαυτούς τους συμμετοχούς στον παγκόσμιο εμφύλιο πόλεμο.

Αλλά όλες αυτές οι επανασυλλογικοποιήσεις είναι ένα τίποτα σε σχέση με την επιθυμία των μαζών, τη διαρκώς αναβαλλόμενη επιθυμία να τα παρατήσεις όλα. Να φύγεις.

Σε 10 χρόνια, μεταξύ 2 απογραφών, 100.000 άτομα εξαφανίστηκαν από τη Μεγάλη Βρετανία. Πήραν ένα

φορτηγό, ένα εισιτήριο, ένα τριπάκι ή τα βουνά. Αποσυνδέθηκαν. Έφυγαν.

Θα μας άρεσε, μέσα στην αποσύνδεση μας να είχαμε ένα μέρος να ξαναβρεθούμε, μια θέση να πάρουμε, μια κατεύθυνση ν' ακολουθήσουμε.

Πολλοί που φεύγουν χάνονται.

Και δε φτάνουν ποτέ.

Συνεπώς, η στρατηγική μας είναι η εξής: να εγκαταστήσουμε άμεσα ένα σύνολο εστιών λιποταξίας, πόλων απόσχισης, σημείων συσπείρωσης. Για τους φυγάδες. Γι' αυτούς που φεύγουν. Ένα σύνολο τόπων όπου μπορείς να ξεφύγεις από τον έλεγχο ενός πολιτισμού που οδεύει προς την άβυσσο.

Είναι ζήτημα του να αποκτήσουμε τα μέσα, να βρούμε το μέτρο στο οποίο όλα αυτά τα ζητήματα, τα οποία όταν τίθενται ξεχωριστά μπορούν να οδηγήσουν κάποιον στην κατάθλιψη, μπορούν να επιλυθούν. Πώς να απαλλαχτούμε από τις εξαρτήσεις που μας αποδυναμώνουν; Πώς να οργανωθούμε για να μην χρειαστεί να ξαναδουλέψουμε; Πώς να εγκατασταθούμε μακριά από την τοξικότητα των μητροπόλεων χωρίς να «πάρουμε τα βουνά»; Πώς να κλείσουμε τα πυρηνικά εργοστάσια; Πώς να μην *αναγκαζόμαστε* να ζητήσουμε βοήθεια από το ψυχιατρικό άλεσμα όταν ένας φίλος φτάνει στην τρέλα, ή στα φάρμακα της μηχανιστικής ιατρικής όταν αρρωσταίνει; Πώς να ζούμε μαζί χωρίς αμοιβαία να

εξουσιάζουμε ο ένας τον άλλον; Πώς να δεχτούμε τον θάνατο ενός συντρόφου; Πώς να καταστρέψουμε την αυτοκρατορία;

Γνωρίζουμε τις αδυναμίες μας: γεννηθήκαμε και μεγαλώσαμε σε ειρηνευμένες κοινωνίες, χαμένοι από χέρι. Δεν είχαμε την ευκαιρία να αποκτήσουμε αυτήν τη συνοχή που δίνουν οι στιγμές έντονης συλλογικής αντιπαράθεσης ή οι γνώσεις που συνδέονται με αυτές. Μας μένει να ολοκληρώσουμε από κοινού μια πολιτική διαπαιδαγώγηση. Μια θεωρητική και πρακτική διαπαιδαγώγηση.

Γι' αυτό χρειαζόμαστε τόπους. Τόπους όπου θα οργανωθούμε, όπου θα μοιραστούμε και θα αναπτύξουμε τις απαιτούμενες τεχνικές. Όπου θα μάθουμε να χειριζόμαστε οτιδήποτε μπορεί να φανεί χρήσιμο. Όπου θα συνεργαστούμε. Αν είχε οποιαδήποτε πολιτική προοπτική, το πείραμα του *Bauhaus* με όλη την υλικότητα και αυστηρότητα που περιείχε, θα ζωντάνευε την ιδέα που έχουμε για τους χωροχρόνους τους αφιερωμένους στη μετάδοση γνώσεων και εμπειριών. Οι *Μαύροι Πάνθηρες* εξοπλίστηκαν με τέτοια μέρη, στα οποία προσέθεσαν την πολιτικό-στρατιωτική τους ικανότητα, τα 10.000 δωρεάν γεύματα που μοίραζαν κάθε μέρα και τον αυτόνομο τύπο τους. Σύντομα έγιναν μια χειροπιαστή απειλή για την εξουσία ώστε χρειάστηκε να αποσταλούν οι ειδικές δυνάμεις για να τους

σφαγιάσουν.

Όποιοι συγκροτούν μια τέτοια δύναμη ξέρουν ότι γίνονται συμμετοχοί στην παγκόσμια εξέλιξη των εχθροπραξιών. Το ζήτημα της προσφυγής στη «βία» ή της απάρνησης της, δεν τίθεται σε ένα τέτοιο μέρος. Και ο πασιφισμός, μας φαίνεται ένα επιπλέον όπλο στην υπηρεσία της αυτοκρατορίας δίπλα στις κλούβες των ΜΑΤ και τους δημοσιογράφους. Αυτά που πρέπει να λάβουμε υπόψιν αφορούν τους όρους της ασύμμετρης σύγκρουσης που μας έχει επιβληθεί, τους κατάλληλους τρόπους εμφάνισης και εξαφάνισης κάθε πρακτικής μας. Η διαδήλωση, η δράση με ακάλυπτο πρόσωπο, η αγανακτισμένη διαμαρτυρία, είναι ακατάλληλες μορφές αγώνα στο παρόν καθεστώς κυριαρχίας. Αντιθέτως, το ενδυναμώνουν, τροφοδοτώντας τα συστήματα ελέγχου με ανανεωμένες πληροφορίες. Θα φαινόταν συνετό, σε κάθε περίπτωση, δεδομένου ότι η ευπάθεια της σύγχρονης υποκειμενικότητας φτάνει μέχρι και τους ηγέτες μας, να επιτεθούμε στις υλικές δομές παρά στους ανθρώπους που τους δίνουν ένα πρόσωπο. Αυτό από καθαρά στρατηγική σκοπιά. Γι' αυτό πρέπει να στραφούμε προς τις ιδιαίτερες μορφές λειτουργίας όλων των αντάρτικων: ανώνυμα σαμποτάζ, δράσεις χωρίς ανάληψη ευθύνης, προσφυγή σε ευκολόχρηστες τεχνικές, στοχευμένες αντεπιθέσεις.

Δεν υπάρχει ηθικό ζήτημα για τον τρόπο με τον οποίο

προμηθευόμαστε τα μέσα για να ζήσουμε και να αγωνιστούμε αλλά ζήτημα *τακτικής*, το οποίο αφορά τον τρόπο με τον οποίο τα *χρησιμοποιούμε*.

«Η έκφραση του καπιταλισμού στη ζωή μας είναι η θλίψη» έλεγε μια φίλη.

Το ζήτημα τώρα είναι να εγκαταστήσουμε τις υλικές συνθήκες, που θα μας οδηγήσουν στην συλλογική χαρά.

Πρόταση VI

Αφ' ενός θέλουμε να ζήσουμε τον
κομμουνισμό.

Αφ' ετέρου θέλουμε να εξαπλώσουμε την
αναρχία.

Σχόλιο

ZOYME στους καιρούς του πιο ακραίου διαχωρισμού. Η καταθλιπτική κανονικότητα της μητρόπολης, τα μοναχικά της πλήθη εκφράζουν την αδύνατη ουτοπία μιας κοινωνίας ατόμων.

Ο πιο ακραίος διαχωρισμός αποκαλύπτει το περιεχόμενο της λέξης «κομμουνισμός». Ο κομμουνισμός δεν είναι ένα πολιτικό ή οικονομικό σύστημα. Ο κομμουνισμός δεν έχει ανάγκη τον Μαρξ. Ο κομμουνισμός δε δίνει δεκάρα για την ΕΣΣΔ. Και δε θα μπορούσαμε να εξηγήσουμε το γεγονός ότι εδώ και πενήντα χρόνια κάθε δεκαετία προσποιούνται ότι ξαναανακαλύπτουν τα εγκλήματα του Στάλιν, κλαψουρίζοντας «κοιτάξτε τι είναι ο κομμουνισμός», αν δεν είχαν την αίσθηση ότι στην πραγματικότητα όλα μας σπρώχνουν σ' αυτή τη κατεύθυνση.

Το μόνο επιχείρημα που έστεκε ενάντια στον κομμουνισμό είναι ότι δεν τον χρειαζόμασταν. Και σίγουρα, όσο περιορισμένα κι αν ήταν, υπήρχαν ακόμη μέχρι πρόσφατα εδώ κι εκεί πράγματα, γλώσσες, σκέψεις, τόποι που μοιράζονταν και εξακολουθούν να υπάρχουν· τουλάχιστον αρκετά εκ των οποίων δεν ξεθωριάσαν. Υπήρχαν κόσμοι και ήταν κατοικημένοι. Η άρνηση να σκεφτούμε, η άρνηση του να θέσουμε το *ζήτημα του κομμουνισμού είχε πρακτικά επιχειρήματα.*

Τα οποία εξαλείφθηκαν. Η δεκαετία του '80, η οποία *διαρκεί ακόμη*, παραμένει μια τραυματική ένδειξη αυτής της έσχατης εκκαθάρισης. Από τότε όλες οι κοινωνικές σχέσεις μετατράπηκαν σε μαρτύριο. Μέχρι το σημείο που κάθε αναισθησία, κάθε απομόνωση, είναι προτιμότερη. Κατά μία έννοια είναι ο ίδιος ο υπαρξιακός φιλελευθερισμός που μας σπρώχνει στον κομμουνισμό, από τον υπέρμετρο θρίαμβό του.

Το κομμουνιστικό ζήτημα αφορά την επεξεργασία της σχέσης μας με τον κόσμο, τα όντα, εμάς τους ίδιους. Αφορά την επεξεργασία του παιχνιδιού ανάμεσα στους διαφορετικούς κόσμους, της *επικοινωνίας* μεταξύ τους. Όχι την ενοποίηση του πλανητικού χώρου, αλλά την εγκαθίδρυση του αισθητού, δηλαδή την πολλαπλότητα των κόσμων. Υπό αυτή την έννοια ο κομμουνισμός δεν είναι η εξαφάνιση κάθε σύγκρουσης, δεν περιγράφει μια τελική κατάσταση της κοινωνίας, μετά από την οποία όλα έχουν ολοκληρωθεί. Γιατί ακόμη και διαμέσου της σύγκρουσης οι κόσμοι επικοινωνούν. «Στην αστική κοινωνία, όπου οι αντιθέσεις μεταξύ των ανθρώπων είναι μόνο αντιθέσεις που δεν έχουν να κάνουν με τον ίδιο τον άνθρωπο, είναι ακριβώς οι πραγματικές αντιθέσεις, οι αντιθέσεις ποιότητας που δε διατηρούνται. Ο κομμουνιστής δε θέλει να χτίσει μια συλλογική ψυχή. Θέλει να δημιουργήσει μια κοινωνία όπου οι ψευδείς αντιθέσεις θα εξαφανιστούν. Και όταν αυτές οι ψευδείς αντιθέσεις εξαφανιστούν, ανοίγουν

όλες οι δυνατότητες στις πραγματικές αντιθέσεις.», έλεγε ένας παλιόφιλος.

Είναι ενδεικτικό, για παράδειγμα, ότι το ερώτημα του πού ανήκω, ποιες είναι οι ανάγκες μου, τι αποτελεί τον κόσμο μου, έχει περιοριστεί στην αστυνομική μυθοπλασία της νόμιμης ιδιοκτησίας, του τι ανήκει σε μένα, του τι είναι δικό μου. Κάτι είναι δικό μου στο βαθμό που το χρησιμοποιώ, και όχι λόγω κάποιου νομικού τίτλου. Στην τελική, η νόμιμη ιδιοκτησία δεν έχει άλλη ύπαρξη πέρα από τις δυνάμεις που την προστατεύουν. Έτσι το ζήτημα του κομμουνισμού είναι αφ' ενός η κατάργηση της αστυνομίας και αφ' ετέρου η επεξεργασία τρόπων μοιράσματος και χρήσης, μεταξύ όσων ζουν μαζί. Είναι το ζήτημα που παρακάμπτουμε καθημερινά με τα «Χαλάρωσε» και τα «Μην τρελαίνεσαι!». Ο κομμουνισμός σίγουρα δεν είναι δοσμένος. Πρέπει να φροντίσουμε για να τον πραγματοποιήσουμε. Σχεδόν καθετί που του εναντιώνεται σχετίζεται με μια έκφραση κούρασης. «Ποτέ δε θα τα καταφέρετε... Δεν μπορεί να λειτουργήσει... Οι άνθρωποι είναι αυτό που είναι... Ήδη είναι δύσκολο να ζεις τη ζωή σου... Η ενέργεια έχει όρια δεν μπορούμε να τα κάνουμε όλα...» Αλλά η κούραση δεν είναι ένα επιχείρημα. Είναι μια κατάσταση.

Ο κομμουνισμός λοιπόν έχει ως αφετηρία την εμπειρία

του μοιράσματος. Και πρώτα απ' όλα το μοίρασμα των αναγκών μας. Η ανάγκη δεν είναι αυτό στο οποίο οι καπιταλιστικοί μηχανισμοί μας έχουν συνηθίσει. *Η ανάγκη δεν είναι ποτέ ανάγκη πραγμάτων χωρίς να είναι συγχρόνως ανάγκη κόσμων.* Κάθε μια από τις ανάγκες μας, μας συνδέει, πέρα από κάθε ντροπή, με οτιδήποτε την προκαλεί. Η ανάγκη δεν είναι παρά το όνομα της σχέσης δια μέσου της οποίας ένα αισθητό ον δίνει νόημα στο τάδε ή δείνα στοιχείο του κόσμου του. Γι' αυτό αυτοί που δεν έχουν κανένα κόσμο - όπως οι μητροπολιτικές υποκειμενικότητες - δεν έχουν παρά μόνο καπρίτσια. Και γι' αυτό ο καπιταλισμός, παρ' όλο που ικανοποιεί όπως κανείς άλλος την ανάγκη για πράγματα, δεν κάνει τίποτα άλλο απ' το να διαδίδει παγκόσμια το ανικανοποίητο· γιατί για να κάνει κάτι τέτοιο πρέπει να καταστρέφει τους κόσμους.

Με τον όρο κομμουνισμό εννοούμε *μία ορισμένη αγωγή της αφοσίωσης.*

Την πρακτική του κομμουνισμού, έτσι όπως τη ζούμε, την ονομάζουμε «το Κόμμα». Όταν καταφέρνουμε να ξεπεράσουμε μαζί ένα εμπόδιο ή αποκτούμε ένα ανώτερο επίπεδο «μοιράσματος» λέμε πως «χτίζουμε το Κόμμα». Σίγουρα κι άλλοι που δεν τους γνωρίζουμε ακόμα, χτίζουν το Κόμμα κάπου αλλού. Αυτό το κάλεσμα απευθύνεται σ' αυτούς. Καμία εμπειρία του κομμουνισμού στην εποχή μας δε μπορεί να επιβιώσει

χωρίς να οργανωθεί, να συνδεθεί με άλλους, να τεθεί υπό κρίση, να διεξάγει πόλεμο. «Γιατί οι οάσεις που απαλύνουν τη ζωή εκμηδενίζονται μόλις αναζητούμε σ' αυτές καταφύγιο.»

Όπως το αντιλαμβανόμαστε, η διαδικασία εγκαθίδρυσης του κομμουνισμού δε μπορεί παρά να πάρει τη μορφή μιας συλλογής πράξεων *κομμουνιστικοποίησης*, του να κάνουμε κοινό τον ένα ή τον άλλο χώρο, αυτό ή το άλλο μηχάνημα, αυτή ή την άλλη γνώση. Δηλαδή την επεξεργασία του τρόπου μοιράσματος που άπτεται σ' αυτά. Η εξέγερση από μόνη της δεν είναι παρά μια επιτάχυνση, μία αποφασιστική στιγμή στη διαδικασία. Όπως το αντιλαμβανόμαστε, το Κόμμα δεν είναι μια οργάνωση - όπου όλα γίνονται φανταστικά λόγω της διαφάνειας - και το Κόμμα δεν είναι μια οικογένεια - όπου όλα μυρίζουν απάτη λόγω της αδιαφάνειας.

Το Κόμμα είναι ένα σύνολο χώρων, υποδομών, κομμουνιστικοποιημένων μέσων· και τα όνειρα, τα σώματα, οι ψίθυροι, οι σκέψεις, οι επιθυμίες που κυκλοφορούν σ' αυτούς τους χώρους, η *χρήση* αυτών των μέσων, το μοίρασμα αυτών των υποδομών.

Η έννοια του Κόμματος απαντάει στην αναγκαιότητα μιας ελάχιστης μορφής, που μας κάνει προσιτούς ενώ μας επιτρέπει να παραμένουμε αόρατοι. Είναι κομμουνιστική απαίτηση να εξηγούμε στους εαυτούς

μας και να σχηματίζουμε τη βάση του μοιράσματος μας. Έτσι ώστε αυτός που ήρθε τελευταίος, να είναι, τουλάχιστον, ίσος με τον πιο παλιό.

Κοιτάζοντάς το από πιο κοντά, το Κόμμα δε μπορεί να είναι παρά μόνο: Μετατροπή της ευαισθησίας σε δύναμη. Το ξεδίπλωμα του αρχιπελάγους των κόσμων. Τι θα ήταν μια πολιτική δύναμη, υπό την αυτοκρατορία, που δε θα είχε τις φάρμες της, τα σχολεία της, τα όπλα της, τα φάρμακά της, τα συλλογικά της σπίτια, τα τυπογραφεία της, τα φορτηγά της, και τα προγεφυρώματά της στις μητροπόλεις; Μας φαίνεται όλο και πιο αδιανόητο ότι κάποιιοι από μας είναι ακόμη αναγκασμένοι να δουλεύουν για το κεφάλαιο - εκτός από τις αναγκαίες αποστολές διάβρωσης.

Η επιθετική δύναμη του Κόμματος προέρχεται από το γεγονός ότι είναι επίσης μια δύναμη παραγωγής, αλλά μέσα του, οι σχέσεις είναι απλά *παρεπιπτόντως* σχέσεις παραγωγής.

Κατά τη διάρκεια της ανάπτυξής του ο καπιταλισμός έχει αποκαλυφθεί ότι δεν είναι απλά ένας τρόπος παραγωγής, αλλά ο περιορισμός, σε τελική ανάλυση, όλων των σχέσεων σε σχέσεις παραγωγής. Από την επιχείρηση μέχρι την οικογένεια, ακόμη και η κατανάλωση η ίδια εμφανίζεται ως ένα ακόμα επεισόδιο στη γενική παραγωγή, στην παραγωγή της *κοινωνίας*.

Η ανατροπή του καπιταλισμού θα έρθει από αυτούς

που είναι ικανοί να δημιουργήσουν τις συνθήκες για άλλους τύπους σχέσεων.

Γι' αυτό, ο κομμουνισμός για τον οποίο μιλάμε αντιτίθεται σφόδρα σ' αυτό που ήταν ιστορικά μια καρικατούρα «κομμουνισμού», και που στο μεγαλύτερο διάστημα δεν ήταν παρά σοσιαλισμός, μονοπωλιακός κρατικός καπιταλισμός.

Ο κομμουνισμός δεν έγκειται στην επεξεργασία νέων σχέσεων παραγωγής αλλά, στην πραγματικότητα, στην κατάργησή τους.

Το να μην έχουμε στους χώρους μας και ανάμεσά μας σχέσεις παραγωγής σημαίνει να μην αφήνουμε την αναζήτηση του αποτελέσματος να γίνεται πιο σημαντική από την αφοσίωση στη διαδικασία· να καταστρέφουμε μεταξύ μας κάθε μορφή αξιοποίησης, να διασφαλίζουμε πως δεν αποσυνδέουμε τη στοργή από τη συνεργασία.

Το να είμαστε προσεκτικοί με τους κόσμους, με την ευαίσθητη μορφολογία τους, είναι αυτό ακριβώς που κάνει αδύνατη την απομόνωση κάποιου πράγματος σαν «σχέσεις παραγωγής».

Μέσα στους χώρους που εγκαινιάζουμε, στα μέσα που μοιραζόμαστε, αυτό είναι το προνόμιο που αναζητάμε, που εξασκούμε.

Για την ονομασία αυτής της εμπειρίας ακούμε συχνά το ότι όλα είναι «χωρίς αντίτιμο». Εμείς προτιμάμε να μιλάμε για κομμουνισμό γιατί δεν μπορούμε να ξεχάσουμε ότι αυτό το «χωρίς αντίτιμο» προϋποθέτει

οργάνωση, και βραχυπρόθεσμα τον πολιτικό ανταγωνισμό.

Έτσι, η κατασκευή του Κόμματος, στην πιο φανερή του όψη, συνίσταται για μας στο μοίρασμα ή την κομμουνιστικοποίηση όσων έχουμε στη διάθεσή μας. Το να κομμουνιστικοποιήσεις ένα χώρο σημαίνει ν' απελευθερώσεις τη χρήση του και πάνω σ' αυτή τη βάση απελευθέρωσης να πειραματιστείς με βελτιωμένες, έντονες, πολύπλοκες σχέσεις. Αν η ατομική ιδιοκτησία είναι ουσιαστικά η εξουσία να στερείς απ' τον καθένα τη χρήση του ιδιόκτητου αντικειμένου, η κομμουνιστικοποίηση είναι να το στερείς μόνο από τους παράγοντες της αυτοκρατορίας.

Απ' όλες τις μεριές, μας επιβάλλουν τον εκβιασμό να διαλέξουμε ανάμεσα στην επιθετικότητα και την εποικοδομητικότητα, το αρνητικό και το θετικό, τη ζωή και την επιβίωση, τον πόλεμο και την καθημερινότητα. Δε θα ανταποκριθούμε σε κάτι τέτοιο. Καταλαβαίνουμε πολύ καλά πως αυτή η επιλογή διαχωρίζει, σπάει και ξανασπάει όλες τις υπάρχουσες συλλογικότητες. Για μια δύναμη που ξεδιπλώνεται είναι αδύνατο να πει αν ο εκμηδενισμός ενός μηχανισμού που την βλάπτει είναι υπόθεση επικοδομητική ή επιθετική, αν το γεγονός του να καταφέρεις μια σχετική τροφική ή ιατρική αυτονομία συνιστά μια πράξη πολέμου ή αφαίρεσης. Υπάρχουν

συνθήκες, όπως σε μία εξέγερση, που η ικανότητα να φροντίζουμε τους συντρόφους μας αυξάνει ιδιαίτερωσ την ικανότητά μας για εκδικητική καταστροφή.

Ποιος είπε ότι το να οπλιστούμε δεν είναι μέρος της υλικής σύστασης μιας συλλογικότητας; Όταν συμφωνούμε σε μια κοινή στρατηγική δεν υπάρχει επιλογή ανάμεσα στην επικοδομητικότητα και την επιθετικότητα· υπάρχει, σε κάθε περίπτωση, αυτό που φανερά αυξάνει τη δύναμή μας και αυτό που την χαντακώνει, αυτό που είναι κατάλληλο και αυτό που δεν είναι. Και όπου αυτό δεν είναι εμφανές υπάρχει η συζήτηση και στη χειρότερη περίπτωση το ρίσκο.

Γενικά, δε βλέπουμε πώς οτιδήποτε άλλο εκτός από μια δύναμη, από μια πραγματικότητα ικανή να *επιβιώσει* από την απόλυτη διάλυση του καπιταλισμού, θα μπορούσε να του επιτεθεί πραγματικά, δηλαδή να επιτεθεί μέχρι την τελευταία στιγμή της διάλυσής του. Όταν έρθει η στιγμή, το ζήτημα θα είναι να μετατρέψουμε, στην πράξη, σε πλεονέκτημά μας τη γενικευμένη κοινωνική κατάρρευση, να μεταμορφώσουμε μια κατάρρευση όπως εκείνη της Αργεντινής ή της Σοβιετικής Ένωσης σε επαναστατική κατάσταση. Εκείνοι που αξιώνουν το διαχωρισμό της υλικής αυτονομίας από το σαμποτάζ της αυτοκρατορικής μηχανής δείχνουν ότι δε θέλουν ούτε το ένα ούτε το άλλο.

Δεν είναι ένσταση ενάντια στον κομμουνισμό ότι το

μεγαλύτερο πείραμα μοιράσματος στη σύγχρονη εποχή ήταν το αποτέλεσμα του αναρχικού ισπανικού κινήματος μεταξύ 1868 και 1939.

Πρόταση VII

Ο κομμουνισμός είναι δυνατός κάθε στιγμή. Αυτό που αποκαλούμε «Ιστορία» δεν είναι μέχρι σήμερα τίποτα πέρα από ένα σύνολο πλάγιων μέσων που επινοήθηκαν από τους ανθρώπους για να τον εξορκίσουν. Το γεγονός ότι αυτή η «Ιστορία» εδώ και έναν αιώνα δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια ποικίλη συσσώρευση καταστροφών, δείχνει πως το κομμουνιστικό ζήτημα δε μπορεί πλέον να αναβάλλεται. Τουναντίον, είναι αυτή την αναβολή που χρειάζεται να αναβάλουμε.

Σχόλιο

«**ΑΛΛΑ ΤΙ** πραγματικά θέλετε; Τι προτείνετε;» Αυτό το είδος ερώτησης μπορεί να μοιάζει αθώο. Αλλά, δυστυχώς, αυτές δεν είναι ερωτήσεις. Αυτές είναι *στρατιωτικές επιχειρήσεις*.

Αναφέροντας κάθε ΕΜΕΙΣ που διατυπώνεται, ως ένα ξένο ΕΣΕΙΣ, σημαίνει καταρχάς αποτροπή του κινδύνου αυτό το ΕΜΕΙΣ με κάποιο τρόπο να ΜΕ καλέσει, αυτό το ΕΜΕΙΣ να ΜΕ συγκινήσει. Έτσι σχηματίζεται ο Ένας που είναι ο φορέας μιας πρότασης (μιας πρότασης που δε μπορεί από μόνη της να αποδοθεί σε κανέναν) ως ο ιδιοκτήτης αυτής. Τώρα, στη μεθοδική οργάνωση του κυρίαρχου διαχωρισμού, οι προτάσεις επιτρέπεται να κυκλοφορούν μόνο υπό τον όρο ότι προέρχονται από έναν ιδιοκτήτη, έναν *συγγραφέα*. Χωρίς τον οποίο κινδυνεύουν να γίνουν *κοινές* και μόνο ό,τι προτείνεται από το θέαμα επιτρέπεται να μεταδίδεται ανώνυμα.

Και τότε υπάρχει αυτή η σύγχυση: ότι παραμένοντας στη ροή ενός κόσμου που μας δυσχεραστεί, θα είχαμε να κάνουμε προτάσεις, να βρούμε εναλλακτικές λύσεις. Ότι θα μπορούσαμε, με άλλα λόγια, να βγούμε έξω από την κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε, να το συζητήσουμε με έναν ήρεμο τρόπο, σαν λογικοί άνθρωποι.

Αλλά όχι, δεν υπάρχει τίποτα πέρα από την κατάσταση.

Δεν υπάρχει το έξω από τον παγκόσμιο εμφύλιο πόλεμο. Είμαστε αθεράπευτα σ' αυτό το σημείο.

Αυτό που μπορούμε όλο κι όλο να κάνουμε είναι να επεξεργαστούμε μια στρατηγική. Να μοιραστούμε μια ανάλυση της κατάστασης και να επεξεργαστούμε μια στρατηγική. Αυτό είναι το μοναδικό δυνατό επαναστατικό και πρακτικό ΕΜΕΙΣ, ανοιχτό και διάχυτο, σε οποιονδήποτε ενεργεί στις ίδιες κατευθύνσεις.

Τη στιγμή που γράφουμε, τον Αύγουστο του 2003, μπορούμε να πούμε ότι αντιμετωπίζουμε τη μεγαλύτερη επίθεση του κεφαλαίου τα τελευταία 20 χρόνια. Η αντι-τρομοκρατία και η κατάργηση των τελευταίων κεκτημένων του πεθαιμένου εργατικού κινήματος, θέτουν τις παραμέτρους μιας γενικευμένης υποταγής. Ποτέ οι διαχειριστές της κοινωνίας δεν ήξεραν τόσο καλά από ποια εμπόδια απελευθερώθηκαν και ποια μέσα κατέχουν. Ξέρουν, για παράδειγμα, ότι η παγκόσμια μικρο-μεσαία τάξη, που πλέον κατοικεί στις μητροπόλεις είναι εντελώς αποπλισμένη για να προβάλλει ακόμη και την ελάχιστη αντίσταση στο σχεδιασμένο εκμηδενισμό της. Όπως ακριβώς ξέρουν ότι η αντεπανάσταση που διεξάγουν εγγράφεται τώρα στα εκατομμύρια τόνων μπετόν, στην αρχιτεκτονική τόσων πολλών «νέων πόλεων». Μακροπρόθεσμα, φαίνεται ότι το πλάνο του Κεφαλαίου είναι πράγματι να ξεχωρίσει σε παγκόσμια κλίμακα μία σειρά από ζώνες υψηλής ασφαλείας, αδιάκοπα συνδεδεμένες

μεταξύ τους, όπου η διαδικασία της καπιταλιστικής αξιοποίησης θα αγκαλιάζει όλες τις εκφράσεις της ζωής μ' έναν αέναο και απρόσκοπτο τρόπο. Αυτή η αυτοκρατορική, η απεδαφικοποιημένη πολυτελής ζώνη πολιτών θα σχηματίζει ένα είδος αστυνομικού συνεχούς όπου θα κυριαρχεί ένα λίγο πολύ σταθερό επίπεδο ελέγχου, τόσο πολιτικά όσο και βιομετρικά. Ο «υπόλοιπος κόσμος» θα μπορούσε τότε να αντιμετωπιστεί, στην ανολοκλήρωτη διαδικασία εξημέρωσής του, ως μια αντίθεση και, την ίδια στιγμή, ως ένα γιγάντιο εξωτερικό προς εκπολιτισμό. Το βάρβαρο πείραμα της συνύπαρξης ζωνών μέσα σε ξένο εχθρικό έδαφος, όπως έχει γίνει για δεκαετίες στο Ισραήλ, θα είναι το μοντέλο της κοινωνικής διαχείρισης που έρχεται. Δεν αμφιβάλλουμε ότι το πραγματικό στοίχημα για το κεφάλαιο σε όλο αυτό, είναι να ξανασχηματίσει εκ νέου τη *δική του* κοινωνία. Με οποιαδήποτε μορφή και με οποιοδήποτε τίμημα.

Έχουμε δει με την Αργεντινή ότι η οικονομική κατάρρευση μιας ολόκληρης χώρας δεν ήταν, απ' τη δική του οπτική, πολύ υψηλό τίμημα.

Σε αυτό το πλαίσιο, είμαστε εκείνοι, όλοι εκείνοι που νοιώθουμε την *τακτική* ανάγκη των τριών αυτών επιχειρήσεων:

1. να εμποδίσουμε με κάθε μέσο την ανασυγκρότηση της Αριστεράς,

2. να προχωρήσουμε από τη «φυσική καταστροφή» στο «κοινωνικό κίνημα», τη διαδικασία της κομμουνιστικοποίησης, την οικοδόμηση του Κόμματος,

3. να προκαλέσουμε σχίσμα στους ζωτικούς τομείς της αυτοκρατορικής μηχανής.

1. Περιοδικά, η Αριστερά κατατροπώνεται. Αυτό μας διασκεδάζει αλλά δεν είναι αρκετό. Θέλουμε η καταστροφή της να είναι τελειωτική. Χωρίς θεραπεία. Μακάρι το φάντασμα μιας συμβιβαστικής αντίθεσης να μην έρθει ποτέ ξανά να στοιχειώσει το μυαλό εκείνων που γνωρίζουν ότι δε θα χωρέσουν στην καπιταλιστική διαδικασία. Η Αριστερά - όλοι το παραδέχονται αυτό σήμερα αλλά θα το θυμόμαστε ακόμη μεθαύριο; - είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι των ιδιαίτερων μηχανισμών ουδετεροποίησης στη φιλελεύθερη κοινωνία. Όσο περισσότερο η κοινωνική κατάρρευση αποδεικνύεται πραγματική, τόσο περισσότερο η Αριστερά επικαλείται την «κοινωνία των πολιτών». Όσο περισσότερο η αστυνομία εξασκεί ατιμώρητη τις αυθαιρεσίες της, τόσο περισσότερο διακηρύσσει τον πασιφισμό της. Όσο περισσότερο το κράτος πετά τις τελευταίες νομικές τυπικότητες, τόσο περισσότερο γίνονται «πολίτες». Όσο μεγαλύτερη η επιτακτικότητα να καταλάβουμε τα μέσα για την επιβίωσή μας, τόσο περισσότερο η Αριστερά μας προτρέπει να οικειοποιηθούμε τις συνθήκες της

υποταγής μας, να περιμένουμε και να απαιτούμε τη μεσολάβηση, αν όχι την προστασία, των αφεντικών μας. Είναι η Αριστερά που σήμερα μας προστάζει, απέναντι σε κυβερνήσεις που στέκονται ανοιχτά στο πεδίο του κοινωνικού πολέμου, να μας κάνουμε να ακουστουμε από αυτές, να καταγράψουμε τα παράπονά μας, να διαμορφώσουμε απαιτήσεις, να σπουδάσουμε πολιτική οικονομία. Από τον Leon Blum ως το Lula, η Αριστερά δεν είναι τίποτα άλλο από αυτό: το κόμμα του ανθρώπου, του πολίτη και του πολιτισμού. Σήμερα αυτό το πρόγραμμα συμπίπτει με ολόκληρο το αντεπαναστατικό πρόγραμμα, το οποίο συνίσταται στη διατήρηση όλων των αυταπατών που μας παραλύουν. Ο προορισμός της Αριστεράς είναι συνεπώς να καλλιεργήσει το όνειρο στο οποίο μόνο η αυτοκρατορία μπορεί να ανταπεξέλθει. Αντιπροσωπεύει την ιδεαλιστική πλευρά του αυτοκρατορικού εκσυγχρονισμού, την απαραίτητη δικλείδα ασφαλείας στον ανυπόφορο ρυθμό του καπιταλισμού. Έχει γραφτεί χωρίς ντροπή πρόσφατα στις εκδόσεις του Γαλλικού Υπουργείου Νεολαίας, Εκπαίδευσης και Έρευνας: «Από δω και πέρα, όλοι ξέρουν ότι χωρίς την υπαρκτή βοήθεια των πολιτών, το κράτος δε θα έχει ούτε τα μέσα ούτε το χρόνο να φέρει εις πέρας τα έργα που μπορούν να εμποδίσουν την κοινωνία μας να εκραγεί».

Το να νικήσεις την Αριστερά, δηλαδή να διατηρείς συνεχώς ανοιχτό το κανάλι της κοινωνικής

δυσαρέσκειας, δεν είναι μόνο απαραίτητο αλλά και εφικτό σήμερα. Ενώ οι αυτοκρατορικές δομές γίνονται δυνατότερες με έναν ανήκουστο ρυθμό, γινόμαστε μάρτυρες της μετάβασης από την παλιά Εργατική αριστερά, νεκροθάφτη του Εργατικού κινήματος και γεννημένη από αυτό, σε μια νέα παγκόσμια, πολιτισμική αριστερά για την οποία μπορεί να λεχθεί ότι ο Νεγκρισμός είναι το πιο προωθημένο τμήμα της. Αυτή η νέα αριστερά ακόμη δεν έχει εγκατασταθεί πλήρως στο, πρόσφατα ουδετεροποιημένο, «κίνημα ενάντια στην παγκοσμιοποίηση». Τα καινούργια δολώματα που χρησιμοποιούν δεν είναι ακόμη αποτελεσματικά, ενώ τα παλιά έχουν γίνει άχρηστα εδώ και καιρό.

Ο σκοπός μας είναι να καταστρέψουμε την παγκόσμια αριστερά οπουδήποτε εκδηλώνεται, να σαμποτάρουμε μεθοδικά, δηλαδή τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη, καθεμιά από τις πιθανές στιγμές σχηματισμού της. Για παράδειγμα, η επιτυχία μας στη Γένοβα δεν έγκειται τόσο στις θεαματικές αντιπαραθέσεις με την αστυνομία ή στις ζημιές που επιτεύχθηκαν στα όργανα του κράτους και του κεφαλαίου όσο στο γεγονός ότι η διάδοση των ιδιαίτερων στο «Black Bloc» πρακτικών σε όλα τα κομμάτια της διαδήλωσης, βούλιαξε τον αναμενόμενο θρίαμβο των *Tute Bianche*. Και έτσι, στη συνέχεια, η αποτυχία μας έγκειται στο ότι δεν ξέραμε πώς να δουλέψουμε τη θέση μας με τέτοιο τρόπο ώστε αυτή η νίκη στο δρόμο να γίνει κάτι πέρα από απλό

σκιάχτρο που κραδαίνουν συστηματικά από τότε, όλα τα λεγόμενα μη-βίαια κινήματα.

Τώρα που η παγκόσμια αριστερά οπισθοχωρεί στα κοινωνικά φόρουμ - εξαιτίας του γεγονότος ότι νικήθηκε στο δρόμο - πρέπει να της επιτεθούμε.

2. Χρόνο με το χρόνο αυξάνεται η πίεση έτσι ώστε όλα να *λειτουργούν*. Καθώς η κοινωνική κυβερνοποίηση προοδεύει, η κανονική κατάσταση γίνεται όλο και πιο αναγκαία. Και, από 'κει και πέρα, με έναν απόλυτα λογικό τρόπο, οι καταστάσεις κρίσης και δυσλειτουργίας πολλαπλασιάζονται. Ένα black-out, ένας καύσωνας ή ένα κοινωνικό κίνημα δεν έχουν καμία διαφορά στα μάτια της Αυτοκρατορίας. Είναι διαταραχές. Πρέπει να τις *διαχειριστεί*. Προς το παρόν, δηλαδή *εξαιτίας της αδυναμίας μας*, αυτές οι καταστάσεις διακοπής εμφανίζονται ως στιγμές στις οποίες η αυτοκρατορία αναδύεται, παίρνει τη θέση της στην υλικότητα των κόσμων, πειραματίζεται με νέες διαδικασίες. Γι' αυτό ακριβώς, εκεί που προσκολλάται πιο σταθερά είναι στους πληθυσμούς που ισχυρίζεται ότι βοηθάει. Η αυτοκρατορία ισχυρίζεται παντού ότι είναι ο παράγοντας της επιστροφής στην κανονική κατάσταση. Ο σκοπός μας, αντίστροφα, είναι να *κάνουμε κατοικήσιμη την κατάσταση της εξαίρεσης*. Θα πετύχουμε πραγματικά να *«μπλοκάρουμε την κοινωνία των εταιριών»* μόνο υπό την προϋπόθεση ότι αυτό το «μπλοκάρισμα» θα αποτελείται από επιθυμίες διαφορετικές από την επιστροφή στην κανονικότητα. Αυτό που συμβαίνει σε μία απεργία ή σε μια «φυσική καταστροφή», κατά κάποιο τρόπο, είναι αρκετά όμοιο. Επέρχεται μια αναστολή στην οργανωμένη σταθερότητα της υποταγής μας. Σ' αυτό το σημείο η ύπαρξη της ανάγκης του να είσαι κομμουνιστής, η

ανάγκη που μας δένει και η ανάγκη που μας χωρίζει, φανερώνεται στον καθένα. Το πέπλο της ντροπής που συνήθως την κάλυπτε, σκίζεται. Η δεκτικότητα για συνάντηση κατά πρόσωπο, για πειραματισμό άλλων σχέσεων με τον κόσμο, με τους άλλους, με τον εαυτό μας, όπως εμφανίζεται σ' αυτές τις στιγμές, είναι αρκετή για να διώξει μακριά κάθε αμφιβολία όσον αφορά τη *δυνατότητα* του κομμουνισμού. Όσον αφορά την *ανάγκη* για κομμουνισμό. Αυτό που απαιτείται τότε είναι η ικανότητά μας για αυτο-οργάνωση, η ικανότητά μας, οργανώνοντας τους εαυτούς μας ακριβώς πάνω στη βάση των αναγκών μας, να δώσουμε διάρκεια, να διαδώσουμε, να κάνουμε αποτελεσματική την κατάσταση της εξαίρεσης, η οποία ανέκαθεν αποτελούσε τη βάση του τρόμου του κράτους μόνο και μόνο επειδή παρέμεινε απειλή για την πλευρά του. Αυτό είναι ιδιαίτερα αισθητό μέσα στα «κοινωνικά κινήματα». Η ίδια η έκφραση «κοινωνικό κίνημα» υπάρχει για να υποδηλώνει ότι αυτό που πραγματικά έχει σημασία είναι αυτό προς το οποίο κατευθυνόμαστε και όχι αυτό που συμβαίνει εδώ. Υπάρχει σε όλα τα κοινωνικά κινήματα μέχρι τώρα μία στάση του να μην αρπάξεις το υπάρχον, η οποία εξηγεί το γιατί το ένα ακολουθεί το άλλο χωρίς ποτέ να γίνονται μια δύναμη, όπως η επιτυχία των επάλληλων κυμάτων. Εξ' ου και η τόσο ευμετάβλητη και άστατη δομή της κοινωνικότητάς τους, όπου κάθε συμμετοχή εμφανίζεται τόσο ανακλητή. Εξ' ου, επίσης, και το

σταθερό τους δράμα: μια γρήγορη άνοδος εξαιτίας της μιντιακής απήχησης, και στη συνέχεια στη βάση αυτής της βιαστικής συνάθροισης, η αργή αλλά αναπόφευκτη φθορά· και εν τέλει το αποστειρωμένο κίνημα, η τελευταία ομάδα των ανυποχώρητων, η οποία παίρνει μία κάρτα αυτού ή του άλλου συνδικάτου, ιδρύει αυτόν ή εκείνο το συνεταιρισμό, προσδοκώντας με αυτόν τον τρόπο να βρει μία οργανωτική συνέχεια στην απόπειρά της. Αλλά εμείς δεν ψάχνουμε για συνέχεια του τύπου «έχουμε χώρους όπου πιθανόν θα συναντηθούμε και ένα φωτοτυπικό που τυπώνει φυλλάδια». Η συνέχεια που ψάχνουμε είναι εκείνη που μας επιτρέπει, αφού έχουμε παλέψει για μήνες, να μη γυρίζουμε στη δουλειά, να μην αρχίζουμε να δουλεύουμε πάλι *όπως πριν*, να συνεχίζουμε να κάνουμε ζημιά. Και αυτό μπορεί να χτιστεί μόνο κατά τη διάρκεια των κινημάτων. Είναι ένα ζήτημα άμεσης, υλικής μοιρασιάς, κατασκευής μίας πραγματικής επαναστατικής πολεμικής μηχανής, οικοδόμησης του Κόμματος.

Πρέπει, όπως λέγαμε, να οργανωθούμε στη βάση των αναγκών μας - να καταφέρουμε να απαντήσουμε προοδευτικά στο συλλογικό πρόβλημα του φαγητού, του ύπνου, της σκέψης, του έρωτα, της δημιουργίας μορφών, του συντονισμού των δυνάμεων - και να *συλλάβουμε όλο αυτό ως μία στιγμή του πολέμου ενάντια στην αυτοκρατορία*.

Μόνο με αυτόν τον τρόπο, κατοικώντας στις

διαταραχές του προγράμματος, θα μπορέσουμε να αντιδράσουμε σ' αυτόν τον «οικονομικό φιλελευθερισμό» που είναι μόνο η αυστηρή συνέπεια, η λογική εφαρμογή του υπαρξιακού φιλελευθερισμού, που είναι παντού αποδεκτός και εφαρμοσμένος. Στον οποίο όλοι είναι προσαρτημένοι σαν να ήταν το πιο βασικό δικαίωμα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που θα ήθελαν να καταπολεμήσουν τον «νεοφιλελευθερισμό». Αυτός είναι ο τρόπος που θα οικοδομηθεί το Κόμμα, σαν μια ακολουθία κατοικήσιμων χώρων που απέμειναν από κάθε κατάσταση εξαίρεσης που η αυτοκρατορία συναντά. Δε θα παραβλέψουμε τότε, να διαπιστώσουμε πως οι υποκειμενικότητες και οι επαναστατικές συλλογικότητες γίνονται λιγότερο εύθραυστες, καθώς δίνουν στον εαυτό τους έναν κόσμο.

3. Θα δούμε τότε ότι η αυτοκρατορία διαμορφώνεται ταυτόχρονα με την εγκαθίδρυση δύο μονοπωλίων: απ' τη μια μεριά, το επιστημονικό μονοπώλιο των «αντικειμενικών» περιγραφών του κόσμου και των τεχνικών πειραματισμού πάνω σ' αυτό, απ' την άλλη το θρησκευτικό μονοπώλιο των τεχνικών του εαυτού, των μεθόδων με τις οποίες οι υποκειμενικότητες επεξεργάζονται τον εαυτό τους - μονοπώλιο με το οποίο οι ψυχαναλυτικές πρακτικές είναι άμεσα συνδεδεμένες. Απ' τη μια, μία σχέση με τον κόσμο καθαρή από κάθε σχέση με τον εαυτό του - τον εαυτό ως τμήμα του κόσμου - απ' την άλλη, μία σχέση του εαυτού καθαρή από κάθε σχέση με τον κόσμο - τον κόσμο όπως αυτός μας διαπερνά. Φαίνεται, έτσι, σαν οι επιστήμες και οι θρησκείες, στη διαδικασία του βίαιου διαχωρισμού τους, να έχουν δημιουργήσει ένα χώρο στον οποίο η αυτοκρατορία είναι εντελώς ελεύθερη να κινείται.

Φυσικά, αυτά τα μονοπώλια κατανέμονται με διάφορους τρόπους στους χώρους της αυτοκρατορίας. Στις λεγόμενες αναπτυγμένες χώρες, όπου ο θρησκευτικός λόγος έχει χάσει αυτή την ικανότητα, οι επιστήμες συνιστούν ένα λόγο αλήθειας ο οποίος συνεισφέρει ώστε η εξουσία να σχηματίζει την ύπαρξη της συλλογικότητας. Εδώ είναι συνεπώς που πρέπει, για ν' αρχίσουμε, να φέρουμε το σχίσμα.

Το να φέρεις σχίσμα στις επιστήμες δε σημαίνει να πέσεις πάνω τους σαν σε φρούριο για να το

κατακτήσεις ή να το γκρεμίσεις αλλά να αναδείξεις το ανάγλυφο των ρωγμών που το διασχίζουν, παίρνοντας την πλευρά εκείνων που τονίζουν αυτές τις ρωγμές. Επειδή, με τον ίδιο τρόπο, αυτές οι ρωγμές διαστρεβλώνουν μόνιμα την ψευδή ηλιθιότητα του κοινωνικού, κάθε κλαδί της επιστήμης σχηματίζει ένα πεδίο μάχης ποτισμένο με στρατηγικές. Για πολύ καιρό, η επιστημονική κοινότητα έχει καταφέρει να δώσει την εικόνα μιας μεγάλης ενωμένης οικογένειας, ομόφωνης στα κύρια, και με τόσο σεβασμό για τους κανόνες της ευγένειας. Αυτή ήταν ακόμα και η μεγαλύτερη πολιτική επιχείρηση συνδεδεμένη με την ύπαρξη των επιστημών: να αποκρύψουν τις εσωτερικές διαιρέσεις και να προκαλέσουν, από αυτή τη στιλβωμένη εικόνα, απaráμιλλα αποτελέσματα τρόμου. Τρόμος απέναντι στο εξωτερικό, στερώντας το δικαίωμα της αλήθειας σε όλα όσα δεν αναγνωρίζονται ως επιστημονικά. Τρόμος προς το εσωτερικό, ως ευγενική αλλά σφοδρή απαξίωση της δυνητικής αίρεσης. «Αγαπητέ συνάδελφε...»

Κάθε επιστήμη συμπληρώνει μία σειρά υποθέσεων· αυτές οι υποθέσεις είναι λοιπόν πολλές αποφάσεις σχετικά με την κατασκευή της πραγματικότητας. Αυτό είναι σήμερα ευρέως παραδεκτό. Αυτό που δε γίνεται αποδεκτό είναι το *ηθικό νόημα* καθεμιάς από αυτές τις αποφάσεις, ο τρόπος με τον οποίο εμπλέκουν μία συγκεκριμένη μορφή ζωής, ένα συγκεκριμένο τρόπο σύλληψης του κόσμου (για παράδειγμα, να βιώνεις το

χρόνο της ύπαρξης ως το ξετύλιγμα ενός «γενετικού προγράμματος» ή τη χαρά ως ένα ζήτημα σεροτονίνης).

Μ' αυτόν τον τρόπο, τα επιστημονικά γλωσσικά παιχνίδια δείχνουν να έχουν φτιαχτεί περισσότερο για να εξαιρούν όσους τα αγνοούν παρά για να εγκαταστήσουν μια επικοινωνία ανάμεσα σε αυτούς που τα χρησιμοποιούν. Ο αεροστεγής υλικός εξοπλισμός στον οποίο η επιστημονική δραστηριότητα εγγράφεται - εργαστήρια, συμπόσια, κτλ.- εμπεριέχει το διαζύγιο ανάμεσα στα πειράματα και στους κόσμους που θα μπορούσαν να σχηματίσουν. Δεν είναι αρκετό να περιγραφεί ο τρόπος με τον οποίο οι αποκαλούμενες «βασικές» έρευνες συνδέονται συνέχεια, με κάποιο τρόπο, με τα στρατιωτικό-εταιρικά συμφέροντα και το πώς με τη σειρά τους τα συμφέροντα αυτά ορίζουν τα περιεχόμενα, τους προσανατολισμούς της έρευνας. Οι επιστήμες συμμετέχουν στην αυτοκρατορική ειρήνευση καταρχήν στο βαθμό που εκτελούν μόνο εκείνα τα πειράματα και δοκιμάζουν μόνο εκείνες τις υποθέσεις που είναι *συμβατές* με τη συντήρηση της επικρατούσας τάξης. Η δυνατότητά μας να καταστρέψουμε την αυτοκρατορική τάξη σχετίζεται με το άνοιγμα χώρων διαθέσιμων σε ανταγωνιστικά πειράματα. Για να παράξουν αυτά τα πειράματα τους σχετικούς με αυτά κόσμους είναι αναγκαίες *τέτοιες εξηγήσεις*, όπως η ποικιλία αυτών των κόσμων είναι απαραίτητη για την έκφραση των καταπιγμένων

ανταγωνισμών της επιστημονικής πρακτικής.

Σ' αυτή τη διαδικασία οι ασκούντες την παλιά μηχανιστική και παστερική ιατρική πρέπει να ενωθούν με αυτούς που εξασκούν τις «παραδοσιακές» ιατρικές βάζοντας στην άκρη κάθε σύγκυση του *New Age*. Η σύνδεση με την έρευνα πρέπει να σταματήσει να συγχέεται με τη νομική υπεράσπιση της ακεραιότητας των εργαστηρίων. Οι μη παραγωγικές γεωργικές πρακτικές πρέπει να αναπτυχθούν έξω από την κατηγορία του «Bio-». Αυτοί που νοιώθουν τις αφόρητες αντιφάσεις της «δημόσιας εκπαίδευσης», μεταξύ της «Αγωγής του Πολίτη» και της παραγωγής αυτοαπασχολούμενων, πρέπει συνεχώς να αυξάνονται. Η «κουλτούρα» θα πρέπει να μην είναι πλέον ικανή να καμαρώνει για τη συνεργασία ενός μόνο εφευρέτη μορφών.

Παντού οι συμμαχίες είναι δυνατές.

Για να γίνουμε αποτελεσματικοί, η προοπτική της διάρρηξης του καπιταλιστικού κυκλώματος απαιτεί τα ρήγματα να πολλαπλασιάζονται και να ενώνονται.

Θα μας πουν: είστε πιασμένοι σε ένα δίπολο το οποίο με τον ένα ή τον άλλο τρόπο σας καταδικάζει: είτε θα καταφέρετε να αποτελέσετε μια απειλή για την αυτοκρατορία και σ' αυτήν την περίπτωση γρήγορα θα

εξοντωθείτε· είτε δε θα καταφέρετε να αποτελέσετε τέτοια απειλή και για άλλη μια φορά θα αυτοκαταστραφείτε.

Απομένει ακόμη μόνο να βάλουμε το στοίχημα πάνω στην ύπαρξη ενός άλλου όρου, μίας λεπτής κορυφογραμμής, αρκετής για να περπατήσουμε εμείς πάνω της. Αρκετής για να περπατήσουν και να ζήσουν όλοι εκείνοι που μπορούν να αφουγκράζονται.